

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Thanh Huyen Vuová, LL.B.

**Vybrané aspekty právní úpravy evidence
skutečných majitelů**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 22. března 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 144 577 znaků včetně mezer.

Thanh Huyen Vuová, LL.B.

V Praze dne 22. března 2021.

Velice tímto děkuji svému vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za vstřícnost, odborné připomínky a cenné rady v průběhu vedení mé práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Právní úprava evidence skutečných majitelů	5
1.1. Mezinárodní prameny úpravy evidence skutečných majitelů	5
1.2. Evropské základy právní úpravy evidence skutečných majitelů.....	6
1.3. Právní úprava evidence skutečných majitelů v České republice.....	10
1.3.1. AML zákon	10
1.3.2. Zákon o veřejných rejstřících	11
1.3.3. Zákon o evidenci	12
1.4. Cíle úpravy evidence skutečných majitelů.....	12
2. Pojem, zjištění a zápis osoby skutečného majitele.....	13
2.1. Pojem osoby skutečného majitele	13
2.1.1. Formální pojetí	13
2.1.2. Materiální pojetí	15
2.1.3. Dílčí závěr	16
2.2. Zjištění skutečného majitele.....	17
2.2.1. Koncový příjemce	18
2.2.2. Osoba s koncovým vlivem	21
2.2.3. Nevyvratitelné domněnky	24
2.2.4. Dílčí závěr	26
2.3. Zápis skutečného majitele	27
2.3.1. Povinnosti evidujících osob	27
2.3.2. Zápis skutečného majitele soudem.....	28
2.3.3. Zápis skutečného majitele notářem	30
2.3.4. Automatický průpis	31
2.3.5. Řízení o nesrovnalostech.....	32
2.3.6. Dílčí závěr	33
3. Ústavní aspekty právní úpravy evidence skutečných majitelů.....	34
3.1. Ochrana soukromí	35
3.1.1. Sběr a zveřejňování údajů o skutečných majitelích	35
3.1.2. Dílčí závěr	38
3.2. Ochrana vlastnictví.....	39
3.2.1. Právo vlastnit majetek	39
3.2.2. Právo podnikat.....	40
3.2.3. Dílčí závěr	41

3.3.	Ochrana politických práv	43
3.3.1.	Zákon o střetu zájmů	43
3.3.2.	Právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich	45
3.3.3.	Dílčí závěr	46
4.	Obchodní aspekty právní úpravy skutečných majitelů.....	47
4.1.	Podnikatelská seskupení.....	47
4.1.1.	Ovlivnění.....	47
4.1.2.	Ovládání	49
4.1.3.	Koncern	50
4.1.4.	Tichá společnost.....	51
4.1.5.	Dílčí závěr	52
4.2.	Veřejné zakázky	53
4.2.1.	Skutečný majitel vybraného dodavatele.....	53
4.2.2.	Důsledky postavení skutečného majitele na účast	54
4.2.3.	Dílčí závěr	56
4.3.	Ochrana hospodářské soutěže	57
4.3.1.	Spojování soutěžitelů	57
4.3.2.	Využití údajů z Evidence skutečných majitelů	58
4.3.3.	Dílčí závěr	60
	Závěr.....	61
	Seznam použitých zkratk.....	65
	Seznam použitých zdrojů	67
	Abstrakt	78
	Abstract	79
	Název práce a klíčová slova	80

Úvod

Právnícké osoby mají právní subjektivitu stanovenou nebo uznanou zákonem. Jde o právní fikci, v rámci které zákon přisvědčuje uměle vytvořeným právním subjektům bez zřetele na jejich předmět činnosti způsobilost mít práva a povinnosti, které se slučují s jejich právní povahou (§ 20 ZOK). Je však zřejmé, že právnícká osoba nemůže sama o sobě vykonávat vůli, tu za ni vždy vykonává konkrétní jedna nebo vícero fyzických osob. Taková osoba může být kupříkladu v postavení společníka, osoby zmocněné k tomu právníckou osobu zastupovat nebo může stát zcela mimo strukturu právnícké osoby, nicméně přesto může mít na její jednání rozhodující vliv, přičemž takový vliv může být vykonáván různými způsoby.

V ideálním případě by měl právní řád, který poskytuje rámec a podmínky pro existenci právníckých osob, mít k dispozici také mechanismy, kterými bude jejich činnost kontrolovat, přičemž chceme-li aby byla tato kontrola efektivní, je žádoucí, aby měl stát také maximální visibilitu nad tím, kdo za právníckou osobu skutečně rozhoduje a jedná.

Možnost identifikace osoby, která skutečně vykonává vůli společnosti, je pak zcela stěžejní. Ne vždy je však taková identifikace jednoduchá, v krajních případech až nemožná. Příkladem historicky anonymitu zajišťovaly listinné akcie na majitele¹. V rámci platné právní úpravy můžeme jako potenciálně anonymní vnímat spleť holdingové struktury nebo situace, kdy se společnost rozhodnou využít služeb tzv. *nominee shareholders* nebo *nominee directors*, kdy jsou nominovaní společníci nebo členové orgánu smluvně zavázáni (obvykle jde o formu nepřímého zastoupení) formálně vykonávat práva a povinnosti skutečných společníků nebo členů orgánů, kteří jim pro tyto účely poskytují instrukce a řídí je². Dalším příkladem jsou akciové společnosti s pluralitou akcionářů, kde sice existuje povinnost ve společnosti vést seznam akcionářů a vytvářet a zakládat do Sbírký listin zprávu o vztazích, nicméně údaje o akcionářích jako takových se nezapisují a tím pádem pravidelně neaktualizují v obchodním rejstříku.

---

¹ Od 1. 1. 2014 již není možné vydávat akcie na majitele, které nejsou imobilizovány. Tuto změnu přinesl zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů. Anonymita těchto akcií byla zhojena tím, že *ex lege* došlo ke změně akcií na majitele vydaných v listinné podobě na akcie na jméno v listinné podobě.

² KOSTOHRYZ, Milan a MKULÁŠ, Jan. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnícká fakulta, 2013. ISBN 978-80-87975-02-2. s. 15 – 18.

Tyto anonymní vlastnické struktury mohou teoreticky maskovat střet osobních či majetkových zájmů těchto osob nebo mohou krýt jejich vztahy k té které právnické osobě v případech, kdy je pro ně z nějakého důvodu žádoucí, aby tento vztah nebyl zřetelný. Tento jev může být problematický, mimo jiné, kupříkladu v oblasti zadávání veřejných zakázek a dalších sférách činností, jejichž součástí je rozdělování veřejných peněz. Je bezpochyby ve veřejném zájmu vědět, kdo se uchází o zakázku hrazenou z veřejného bohatství, případně kdo skutečně chce na území státu investovat. Pokud stát na straně jedné a veřejnost na straně druhé nemají možnost dohledat jakým způsobem a ke komu skutečně veřejné zdroje míří, vzniká riziko zneužití takto nepřehledného systému a následkem i nedůvěra ve státní správu a její hospodaření s veřejným majetkem³. Nemusí se přitom jednat pouze o veřejný majetek, ale i o samotné nakládání s veřejnou mocí. Osoby oprávněné disponovat s veřejnou mocí jsou již omezené určitými zákonnými omezeními, které právní řád vytyčuje s cílem zajistit, aby moc jim takto svěřená nebyla zneužívána k prosazování jejich osobních zájmů na úkor zájmu veřejného. Nicméně, aby tento systém fungoval, je nutné, aby ústavní a jiní veřejní činitelé mohli veřejnosti jednoznačně potvrdit, zda veřejný zájem ve střetu s jejich majetkovými či jinými osobními zájmy je či není.

Jedním z nejpalčivějších nebezpečí anonymity právnických osob je tedy její nezanedbatelný potenciál zvyšovat riziko páchaní trestné činnosti. Nerozkryté vlastnictví může sloužit jako mléčné sklo v případech legalizace výnosů z trestné činnosti, kdy s cílem zpřetrhat vazby mezi nelegitimně získanými prostředky a jejich původním zdrojem mohou být tyto zisky převáděny přes účty právnických osob, u kterých není dohledatelné, komu patří⁴. Právě z důvodu nedohledatelnosti identit vlastníků je obecně velmi těžké empiricky zhodnotit, jak široce je anonymita vlastnictví zneužívána a jak vysoké škody vznikají jejím následkem⁵.

Je tedy zcela logické, že se vyvinula a nadále vyvíjí právní úprava cílená právě na preventivní transparentnost vlastnických struktur právnických osob. V českém právu existuje již delší dobu řada dílčích právních institutů napomáhajících k transparentnosti čítající např. povinnost vést seznam společníků (§ 139 ZOK) resp. akcionářů (§ 264 ZOK), povinnost zapsat členy orgánů obchodních korporací do veřejného rejstříku (§ 10 ZVR), povinnost zakládat zprávu o vztazích [§ 66 písm. l) ZVR] a další.

---

³ *Ibidem*, s. 27–28.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, s. 30.

Zcela zásadní je však poměrně nová úprava evidence skutečných majitelů, která do českého právního řádu vnesla novou povinnost vybraných osob jasně určit a posléze zapsat do centralizované evidence svého tzv. **skutečného majitele**. Právě kritická analýza této právní úpravy je předmětem této diplomové práce.

V první části práce analyzuji vývoj právní úpravy evidence skutečných majitelů a to ve formě stručného historického exkursu do vývoje institutu na mezinárodní, evropské a české úrovni, to vše s cílem porozumět původnímu motivu pro vznik této úpravy a identifikovat cíle, které si vytyčila. Pro celistvost kontextu považuji za důležité doplnit nástin české úpravy obsažené v zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění (dále jen „**AML zákon**“), zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, v platném znění (dále jen „**zákon o veřejných rejstřících**“ nebo „**ZVR**“) o podrobnější analýzu zbrusu nové úpravy zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále jen „**zákon o evidenci**“ nebo „**ZOE**“), který ke dni uzavření rukopisu již nabyl platnosti, nicméně účinnost je stanovena, s výjimkami pro některá ustanovení, ke dni 1. června 2021.

Klíčovou kapitolu první části diplomové práce věnuji analýze samotného pojmu skutečného majitele a nově specifikovanou úpravu procesu jeho zjištění a zápisu. Ve světle novosti úpravy se zaměřuji zejména na identifikaci záměrů zákonodárce pro její přijetí a hodnocení nástrojů, které si k dosažení těchto záměrů rozhodl využít.

V druhé části předkládané práce se věnuji vztahové analýze úpravy evidence skutečných majitelů v kontextu souvisejících právních odvětví; a to práva ústavního a práva obchodního. V kontextu ústavního práva posuzuji, jak si stojí úprava evidence skutečných majitelů vůči právům garantovaným Listinou základních práv a svobod (dále jen „**Listina**“), a to především vůči právu na soukromí, právu vlastnit majetek, právu podnikat a právu zakládat politické strany a politická hnutí a právu sdružovat se v nich. Toto posouzení je činěno za použití tradičních testů ústavnosti. Ve vztahu k obchodnímu právu analyzuji provázanost a příbuznost úpravy evidence skutečných majitelů s úpravou vertikálních a jiných podnikatelských uskupení v režimu relevantních ustanovení zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku. V dalších kapitolách pak rozebírám podpůrnou roli identifikace skutečných majitelů v oblasti zadávání veřejných zakázek a zda, případně jakým způsobem by mohla být nápomocná v oblasti regulace hospodářské soutěže.

Cílem této práce je tedy celostně analyzovat novou úpravu evidence skutečných majitelů, zhodnotit zdali má tato úprava potenciál být účinnou a zdali má k dispozici vhodné nástroje, kterými má dosahovat cílů, pro které je určena, a případně jakým způsobem ovlivňuje související právní instituty v příbuzných oblastech. Právní úpravu evidence skutečných majitelů analyzuji nejen obecně jako samostatný institut, ale rovněž v kontextu dalších provázaných odvětví. Při zpracování práce jsem používala v zásadě deskriptivní a analytickou metodu. Práce je ve vybraných kapitolách prokládána doprovodnými infografikami, které byly mnou vytvářeny v grafickém nástroji Canva a v práci použity v souladu s licenčními podmínkami⁶. V dílčích závěrech práce pak za pomoci syntézy jednotlivých částí problematiky dospěji k obecnějším závěrům, které pak mohou přispět odborné diskuzi o právní úpravě evidence skutečných majitelů jako celku.

---

⁶ Free Media License Agreement. *Canva* [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://www.canva.com/policies/free-media/>

1. Právní úprava evidence skutečných majitelů

Abychom byli schopni identifikovat účel, cíle a efektivnost právní úpravy, je nutné ji analyzovat komplexně. Nedílnou součástí takové analýzy je rovněž zjištění, v čem byla spatřována nutnost přijetí dané úpravy, jaké byly prvotní motivace pro její přijetí, jaký průběh měl její raný vývoj a jaké prameny práva nám v této oblasti dává k dispozici právní řád.

1.1. Mezinárodní úprava evidence skutečných majitelů

Institut evidence skutečných majitelů se historicky vyvinul jako klíčový nástroj v boji proti praní špinavých peněz a později i financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení (společně dále jen „**AML oblast**“). První zmínky o zvyšujícím se potenciálu využívání finančních institucí jakožto nevědomých prostředníků a čistek výnosů z trestné činnosti padly již v 80. letech 20. století, kdy Basilejský výbor pro bankovní dohled, instituce působící při Bance pro mezinárodní platby a spojující centrální banky států skupiny G10, ve svém prohlášení zdůraznil výsadní pozici bank a finančních institucí v prevenci před zneužitím bankovního systému za účelem praní špinavých peněz⁷.

Prvními výraznějšími průkopníky v této oblasti byly Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „**OECD**“) a Rada Evropy⁸. Zatímco OECD volala po úpravě v AML oblasti především v kontextu globálního zdaňování, Výbor ministrů Rady Evropy se více zaměřoval na možné spojitosti mezi trestnou činností a bankovními systémy. Jeho činnost vyvrcholila v roce 1980, kdy Výbor ministrů Rady Evropy vydal sérii doporučení, ve kterých členským státům doporučil, aby ve svých národních bankovních systémech zavedly systém kontroly identit svých zákazníků, nastavily rámec pro spolupráci a sdílení informací mezi relevantními subjekty na národní i mezinárodní úrovni a aby zřídily mechanismy, díky kterým by měly být jejich banky schopny revidovat, zda bankovky u nich vkládané nepocházejí z trestné činnosti⁹.

---

⁷ Basilejský výbor pro bankovní dohled. *Prevence před trestným zneužitím bankovního systému za účelem praní špinavých peněz*. Bank for International Settlements [online]. 1988 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbasc137.pdf>.

⁸ MÜGGE, Daniel. *Europe and the governance of global finance*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-968396-3. s. 143.

⁹ Council of Europe. Committee of Ministers. *Recommendation No. R 80 (10) of the Committee of Ministers to Member States on Measures against the Transfer and the Safekeeping of Funds of Criminal Origin*. [online]. 1980 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/2/2019/04/R8010.pdf>.

Ve stejné době se této problematice pověnovala i Rada Evropy, která rovněž v roce 1990 publikovala ve Štrasburku Úmluvu č. 141 o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů, ve které stanovila členským státům mj. povinnost vzájemné spolupráce a individuální povinnost přijmout legislativní a jiná opatření, jejichž následkem by měly být v jednotlivých národních právních řádech zakotveny trestné činy související právě s legalizací výnosů z trestné činnosti¹⁰.

Tvorba mezinárodních pramenů pro AML oblast vyeskalovala též v roce 1990, kdy Finanční akční výbor (dále jen „FATF“) poprvé vydal Doporučení FATF¹¹, dodnes považovaná za mezinárodní standard v AML oblasti, a která dodnes Finanční akční výbor zpracovává a reviduje. Nejvýznamnější revize proběhla v roce 2012, kdy bylo vydáno zcela nové znění Doporučení FATF, přičemž tato verze byla revidovaná naposledy v říjnu 2020¹². Finanční akční výbor doporučuje zemím ve vztahu k transparentnosti a úpravě skutečných majitelů přijmout taková opatření, která zabrání zneužívání právnických osob k praní peněz nebo financování terorismu a to ideálně za použití takových nástrojů, které umožní přiměřeně, přesně a včas získat informace o skutečném vlastnictví a ovládnutí právnických osob a tyto mají zajistit též adekvátní přístup a kontrolu těchto informací.¹³ Doporučení FATF jako taková nejsou právně závazná, nicméně není radno podceňovat jejich význam, jelikož jsou na mezinárodním poli obecně přijímána a byly jimi inspirované i stěžejní evropské směrnice v AML oblasti¹⁴.

1.2. Evropská úprava evidence skutečných majitelů

V 90. letech se začaly rovněž tvořit evropské prameny představující základ současné úpravy evidence skutečných majitelů, a to zejména ve formě sekundárního práva Evropské unie (dále jen „EU“), konkrétně v sérii prozatím šesti směrnic týkajících se prevence zneužití finančních systémů v AML oblasti.

---

¹⁰ Rada Evropy. *Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*. Council of Europe [online]. 1990 [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007bd23>.

¹¹ Finanční akční výbor. *The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering*. Financial Action Task Force [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%201990.pdf>.

¹² Finanční akční výbor. *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – The FATF Recommendations – Updated October 2020*. Financial Action Task Force [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

¹³ *Ibidem*, s. 22.

¹⁴ MÜGGE, op. cit. pozn. 7, s. 144.

Směrnice Rady č. 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (dále jen „**I. AML Směrnice**“) určila členským státům úkol zavést pro úvěrové a finanční instituce povinnost identifikace klienta u transakcí přesahujících 15 000 ECU¹⁵ a povinnost důkladněji se věnovat transakcím, které vyhodnotí jako potenciálně související s praním špinavých peněz.

Následovala Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. 12. 2001, kterou se mění směrnice Rady 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (dále jen „**II. AML Směrnice**“), která předepsala požadavek, aby členské státy do svých národních úprav v AML oblasti zahrnuly do kategorie povinných osob také osoby s povoláním notáře, advokáta nebo daňového poradce, za podmínky zachování výjimky pro advokátskou mlčenlivost a to pouze do rozsahu poradenství, kterým se taková osoba nepodílí na praní peněz, které se neposkytuje pro účely praní peněz nebo notář, advokát či daňový poradce neví, že klient hledá poradenské služby pro účely praní peněz.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu (dále jen „**III. AML Směrnice**“), jak již indikuje název směrnice, přibrala v reakci na zvyšující se riziko zneužití volného pohybu kapitálu a volného pohybu finančních služeb, které jednotný trh zajišťuje, také závazek boje proti financování terorismu. Obsahem rozsáhlejší směrnice než její dvě předchůdkyně řeší hloubkovou kontrolu klienta (anglicky: *customer due diligence*) na dvou úrovních, zjednodušenou a zesílenou podle rizikovosti transakce, a vůbec poprvé zmiňuje instituty skutečného majitele a politicky exponované osoby. Členským státům III. AML Směrnice také adresuje povinnost zřídit finanční zpravodajskou jednotku. V České republice roli této jednotky zastává Finanční analytický úřad (dále jen „**FAÚ**“), nástupce dřívějšího Finančního analytického útvaru Ministerstva financí České republiky.

I., II. A III. AML Směrnice již všechny pozbyly účinnosti, jelikož je rozsahem i významem překonala jejich nástupkyně.

---

¹⁵ Evropská měnová jednotka (zkráceně ECU z angl. European Currency Unit) je bývalou košovou měnovou jednotkou zemí Evropských společenství mezi lety 1979 a 1999, kdy došlo k jejímu nahrazení novou měnou euro v poměru 1:1. Viz Glossary: European currency unit (ECU). *European Commission* [online]. 2016 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_currency_unit_%28ECU%29#:~:text=The%20European%20currency%20unit%2C%20abbreviated,a%20ratio%20of%201%3A1.

Touto nástupkyní se stala čtvrtá zcela klíčová Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (dále jen „**IV. AML Směrnice**“), která poprvé zvýraznila transparentnost vlastnických struktur jako potenciálně klíčový faktor při identifikaci pachatelů trestných činů v této oblasti, neboť nabízí efektivní způsob předejití skrývání totožností za nepřehlednou korporátní strukturu. Směrnice s cílem sladit evropskou úpravu s mezinárodními standardy reagovala na tehdejší změny provedené Finančním akčním výborem v Doporučeních FATF a po jejich vzoru vztáhla dosavadní opatření i na oblast financování terorismu. IV. AML Směrnice taktéž konkretizovala bližší požadavky na zjišťování a ověřování totožnosti klientů hlavně v situacích, kdy existuje vyšší riziko praní špinavých peněz nebo financování terorismu¹⁶. Zároveň byl poprvé vysloven požadavek na členské státy, aby ve svých jurisdikcích zřídily centrální registr, který má uchovávat adekvátní, přesné a aktuální informace o skutečném vlastnictví entit. Směrnice neomezila členské státy co do formy takového centrálního registru, a ty si tedy mohly zřídit rejstřík samostatný nebo pro tyto účely využít některý ze svých již existujících rejstříků (např. obchodní rejstřík).

V České republice byla IV. AML Směrnice implementována zákonem č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tento implementační zákon zakotvil v zákoně o veřejných rejstřících vůbec poprvé evidenci údajů o skutečných majitelích (dále jen „**Evidenci údajů o skutečných majitelích**“), která byla prvním rejstříkem v českém právu vytvořeným za tímto účelem. Tato evidence se s účinností zákona o evidence mění na evidenci skutečných majitelů (dále jen „**Evidence skutečných majitelů**“ nebo „**Evidence**“), která bude blíže rozebrána v další části práce.

Jako předposlední ze série směrnic v AML oblasti byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/843 ze dne 30. 5. 2018 kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU (dále jen „**V. AML Směrnice**“), která významně doplňuje svou předchůdkyni.

---

¹⁶ Viz Preambule IV. AML Směrnice.

Toto doplnění IV. AML Směrnice spočívá zejména se snahou maximálně zvýšit transparentnost těchto evidencí, zefektivnit spolupráci a předávání informací mezi orgány dohledu v oblasti boje proti praní peněz a Evropskou centrální bankou, rozšířit kritéria pro hodnocení vysoce rizikových třetích zemí a zajistit odpovídající záruky pro finanční transakce týkajících se těchto zemí.

V. AML Směrnice byla v České republice do právního řádu transponována ve dvou zákonech, a to zákonem č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem o evidenci.

Prozatím poslední směrnicí v AML oblasti je poměrně stručná Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz (dále jen „**VI. AML Směrnice**“), která reaguje na doposud nedostatečnou soudržnost kriminalizace praní peněz v rámci EU, zejména na nedostatky ve vymáhání a překážky v rámci unijní spolupráce¹⁷. VI. AML Směrnice upravuje trestnost vyjmenovaných činů v AML oblasti, a rozvíjí hmotněprávní úpravu ve vztahu k účastenství ve formě návodu a pomoci, k pokusům, k odpovědnosti právnických osob a trestními sankcemi s ní spojenými a procesněprávní úpravu ve vztahu k vyšetřovacím nástrojům i soudní příslušnosti, tedy soustředí se především na trestněprávní aspekty.

---

¹⁷ Viz Preambule VI. AML Směrnice.

1.3. Právní úprava evidence skutečných majitelů v České republice

Jak již bylo ilustrováno výše, úprava evidence skutečných majitelů je poměrně novým, stále se vyvíjejícím institutem. Nejinak tomu je i v českém právním řádu. Česká právní úprava se podobně jako úpravy ostatních členských států historicky i obsahově vyvinula převážně z transpozic a implementací AML směrnic, dalších předpisů práva EU a mezinárodních standardů.

1.3.1. AML zákon

AML zákon, který je předně transpozicí IV. AML Směrnice a V. AML Směrnice, byl po dlouhou dobu pro úpravu institutu skutečných majitelů zcela stěžejním předpisem. S cílem zabránit zneužití finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti poskytuje v AML oblasti rámcovou úpravu. AML zákon stanoví definice klíčových pojmů, vymezuje okruh povinných osob a jejich povinnosti, zřizuje FAÚ, poskytuje návod jak postupovat v případě přeshraničních převozů a detailně řeší povinnost mlčenlivosti a výjimky z ní. AML zákon od své účinnosti prošel celou řadou novelizací a nadále zůstává stěžejní úpravou pro regulaci v této oblasti zejména ve vztahu k povinným osobám.

Pro účely této práce je klíčový pojem *skutečného majitele*, který v § 4 odst. 4 AML zákon definuje jako fyzickou osobu, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv v právnické osobě, ve svěřenském fondu nebo v jiném právním uspořádání bez právní osobnosti. Ve své podstatě jde o ovládající osobu ve smyslu § 74 ZOK, ale jelikož toto ustanovení nepředepisuje hranice pro dispozice s hlasovacími právy, nemohl být pro terminologii AML zákona použit¹⁸. Pro tato uspořádání AML zákon též poskytuje řadu vyvrátitelných domněnek, které mohou řešitele blíže navést v identifikaci osoby skutečného majitele. AML zákon rovněž stanoví, že v nejzazších případech, kdy povinná osoba nemůže určit skutečného majitele i po vyčerpání všech dostupných nástrojů, za něj může považovat fyzickou osobu ve vrcholném vedení právnické osoby¹⁹.

---

¹⁸ TVRDÝ, Jiří a Adriana VAVRUŠKOVÁ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-688-3. s. 19 – 31.

¹⁹ *Ibidem*.

Tato definice ještě donedávna působila jako hlavní vodítko i pro evidující osoby v procesu zjištění svého skutečného majitele, přestože je aplikačně vymezena hlavně pro použití povinnými osobami ve smyslu § 2 AML zákona²⁰ za účelem plnění povinností týkajících se identifikace a kontroly klienta za podmínek AML zákona. Tento režim se uplatní zpravidla na finanční a úvěrové instituce, advokáty, daňové poradce, auditory a další subjekty, které mají pro účely své podnikatelské činnosti a pro účely zjištění skutečného majitele svých klientů obvykle k dispozici dostatečný odborný, časový i finanční aparát²¹.

1.3.2. Zákon o veřejných rejstřících

Následkem transpozice IV. AML Směrnice byla do zákona o veřejných rejstřících vložena ustanovení zakládající tehdy zcela novou Evidenci údajů o skutečných majitelích. Tato evidence vznikla jako informační systém veřejné správy ve správě rejstříkových soudů (§ 118b odst. 2 ZVR). V této verzi však Evidence údajů o skutečných majitelích není veřejným rejstříkem (§ 118c ZVR), tj. přístup do ní je omezen na taxativně vymezené subjekty, např. soudy, orgány činné v trestním řízení nebo FAÚ (§ 118g odst. 3 ZVR). Toto se s účinností zákona o evidenci v souladu s V. AML Směrnicí významně změní. Kromě rejstříkového soudu může podle zákona o veřejných rejstřících zápis do Evidence údajů o skutečných majitelích provést i notář (§ 118j ZVR).

Procesně řízení o zápisu údajů do Evidence údajů o skutečných majitelích není rejstříkovým řízením *per se*, a ani se na Evidenci údajů o skutečných majitelích nevztahuje režim pro veřejné rejstříky typický, tj. neplatí zde režim materiální publicity a neexistuje přímý sankční režim pro případ nesplnění povinnosti k zápisu. Mezi právnické osoby a jiná právní uspořádání, které mají povinnost údaje o skutečném majiteli uvést přitom nepatří jen obchodní korporace, ale i spolky, obecně prospěšné společnosti, společenství vlastníků, ústavy, nadace a nadační fondy a české a zahraniční svěřenské fondy²².

---

²⁰ O tom svědčí i úvod definice pojmu v § 4: „*Skutečným majitelem se pro účely tohoto zákona...*“.

²¹ Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů. [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=177825>.

²² Obecné informace: Kdo je skutečný majitel? *Informační systém skutečných majitelů* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://issm.justice.cz/obecne-informace>.

1.3.3. Zákon o evidenci

Dlouho očekávaný legislativní počín transponuje s ročním zpožděním po transpoziční lhůtě do českého právního řádu V. AML Směrnici v podobě nového předpisu. Zbrusu nový zákon z vládního pera předepisuje vlastní definici skutečného majitele, kterým má nyní být každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem. Smyslem institutu skutečného majitele je tedy z materiálního hlediska pokrýt jak osoby vykonávající rozhodující vliv ve společnosti, tak osoby, které na konci profitového řetězce společnosti těží prospěch, tj. spojuje tyto dvě dosud oddělené roviny pod jednu souhrnnou definici²³.

Zákon o evidenci hojí dosavadní absenci samostatné úpravy institutu skutečného majitele za primárním účelem jeho evidence, lepší záplatu na některé s dosavadních legislativních mezer v souvisejících právních oblastech a též má, jako jeden z hlavních cílů, ulevit od nepřiměřené administrativní zátěže, kterou míní rovnoměrně rozložit mezi evidující osoby, státní aparát vykonávající správu v této oblasti a notáře²⁴. Právě tyto a další aspekty úpravy budou blíže analyzovány v nadcházejících kapitolách.

1.4. Cíle úpravy evidence skutečných majitelů

Z úvodních ustanovení, recitálů, důvodových zpráv i obsahu dostupných pramenů je patrné, že společným cílem těchto předpisů je zejména znesnadnit praní špinavých peněz pramenících z jakékoliv trestné činnosti a financování terorismu, potažmo celková ochrana integrity finančního systému EU. Tyto stěžejní cíle v sobě dále pojímají celou řadu dalších dílčích zájmů včetně ochrany řádné distribuce veřejných prostředků, dozoru nad zadáváním veřejných zakázek, dozoru nad rozdělováním dotací a návratných finančních výpomocí, kontrolu nakládání s veřejnou mocí, rovnost politické soutěže a další²⁵.

Hlavním prostředkem, kterým lze těchto cílů kumulativně dosáhnout je maximální transparentnost vlastnických struktur a právě tu by měl zajistit institut evidence skutečných majitelů.

---

²³ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 70.

²⁴ *Ibidem*, s. 24.

²⁵ VONDRÁČEK, Ondřej. *Skuteční majitelé a vlastnické struktury právnických osob a svěřenských fondů: rozkrývání, evidence a dokládání*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-695-1. s. 16 – 20.

2. Pojem, zjištění a zápis osoby skutečného majitele

2.1. Pojem osoby skutečného majitele

Zahraniční literatura používá pro osobu, jejíž identitu pro tyto účely zjišťujeme, pojem *beneficial owner*²⁶. Historicky lze dopátrat zárodky pojmu do Anglie ve 12. století, kdy za sebe křižáci, kteří v době křižových výprav opouštěli své domovy, za sebe na dobu své absence jmenovali osobu, která za ně v jejich zastoupení vykonávala práva a povinnosti vlastníků při správě pozemků a výběru daní. K tomuto jim bylo dáno formální postavení vlastníka, nicméně skutečný vlastník zůstal po celou dobu stejný a dohledatelný²⁷.

Jako české ekvivalenty pojmu *beneficial owner* se v literatuře hojně používají pojmy *skutečný vlastník* nebo *skutečný majitel*²⁸. V české legislativě se v posledních letech ustálil ten pozdější, obzvláště poté, co byl v důsledku transpozice IV. AML Směrnice pojem zakotven v § 4 AML zákona a v názvu Evidence údajů o skutečných majitelích v zákoně o veřejných rejstřících. V předkládané práci tedy budu používat a analyzovat toto pojmosloví. Lze se setkat s různými pojetími skutečného majitele, nicméně jako nejvýraznější a aplikačně nejvýznamnější se pro účely této práce jeví základní dělení na formální a materiální pojetí tohoto pojmu²⁹.

2.1.1. Formální pojetí

Formální pojetí váže určení osoby skutečného majitele na předem stanovená exaktní kritéria.³⁰ Toto pojetí počítá se souborem dostatečně konkrétně vymezených podmínek, dle kterých lze skutečného majitele jednoznačně identifikovat a je založeno na předpokladu, že ve většině případů, aby mohla jakákoliv fyzická osoba vůbec vykonávat kontrolu nad společností, potřebuje k tomu ve větší či menší míře ingerenci ze strany veřejné moci³¹.

---

²⁶ DOES DE WILLEBOIS, Emile van der. *The puppet masters: how the corrupt use legal structures to hide stolen assets and what to do about it*. Washington, DC: World Bank, 2011. ISBN 978-0-8213-8894-5. Str 18 – 19.

²⁷ *Ibidem*, s. 18.

²⁸ KOSTOHRYZ, MIKULÁŠ, op.cit., pozn. 2, s. 7.

²⁹ DOES DE WILLEBOIS, op. cit., pozn. 25, s. 24.

³⁰ KOSTOHRYZ, MIKULÁŠ, op.cit., pozn. 2, s. 8.

³¹ Obdobně jako je ingerence veřejné moci nutná v případě koncesovaných živností ve smyslu § 26 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), a vyžaduje se souhlas ze strany státu. Viz. KUNŠTÁTOVÁ, Tatiana. *Živnostenský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-731-6. S. 106 – 107.

Formální pojetí se tedy nesoustředí na osobu, která skutečně vykonává rozhodující kontrolu nad společností, ale spíše na osoby, které jsou k tomu po právu oprávněny ze zákona³². Tato formální kritéria plynoucí ze zákona mohou být různá. Mohou stanovit hranici minimálního podílu na hlasovacích právech, mohou se vázat na možnosti zvolit většinu členů voleného orgánu ve společnosti a další³³.

Na důležité prvky formálního pojetí můžeme narazit i v nové úpravě. Zákon o evidenci dává řešiteli otázky skutečného majitele ve vybraných případech k dispozici berličku ve formě řady nevyvratitelných domněnek opírajících se právě o formální znaky. Je nutné zdůraznit, že takto identifikovaní skuteční majitelé jsou skutečnými majiteli určenými *ex lege* na základě svého postavení, bez vázanosti na skutečný stav. Také je ale třeba pamatovat na to, že existence formálních skutečných majitelů rozhodně nevyklučuje existenci těch materiálních. Formálně určení skuteční majitelé sice ve vybraných případech hojí situace, kdy je skutečného majitele materiálně nemožné určit nebo kdy posuzovaná osoba skutečného majitele nemá, často se však budou s těmi materiálními překrývat nebo budou dokonce existovat vedle sebe³⁴.

Tento přístup má za cíl do určité míry zformalizovat proces zjišťování skutečného majitele a jako své přednosti nabízí jednoduchost a jednoznačnost³⁵. Naopak v její neprospěch svědčí skutečnost, že takto pevně nastavený rámec, jež předpokládá použití pouze kritérií formulovaných právním předpisem, může fungovat jako děravé síto, kterým propadnou osoby, které sice společnost fakticky řídí, nicméně formální kritéria nenaplnují. Svou exaktností toto pojetí rovněž umožňuje snazší obcházení pravidel³⁶. Osoba, která naplní formální znaky definice, totiž nemusí být vždy skutečným majitelem ve skutečnosti, přičemž faktickým skutečným majitelům jsou naopak dány širší možnosti, jak se formálním znakům vyhnout (např. skrze nepřímé zastoupení nebo *nominee* služby).

---

³² DOES DE WILLEBOIS, op. cit., pozn. 25, s. 24.

³³ *Ibidem*, s. 24.

³⁴ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 70 – 71.

³⁵ VERRET, John W. Terrorism Finance, Business Associations, and the „Incorporation Transparency Act“. *LSU Law Digital Commons: Law Reviews and Journals* [online]. Spojené státy americké: Louisiana Law Review, 2010 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol70/iss3/5/>.

³⁶ KOSTOHRYZ, MIKULÁŠ MIKULÁŠ, op.cit., pozn. 2, s. 8.

2.1.2. Materiální pojetí

Materiální pojetí má naopak za cíl zachytit pokud možno všechny fyzické osoby, které mohou rozhodujícím způsobem ovlivňovat chování společnosti a získávat z nich prospěch. Činí tak skrze vágnější kritéria a bere v potaz ekonomické realie a jiné skutečnosti relevantní pro zhodnocení, zdali ta která osoba fakticky je či není skutečným majitelem³⁷.

Hlavním rozdílem mezi materiálním a formálním pojetím je tedy skutečnost, že materiální pojetí je otevřenější a míní dále prověřovat výsledek formálního hlediska, ke kterému přistupuje (spíše než jako k jednoznačnému řešení) jako k otevřené hypotéze, jež je potřeba dále vyšetřit a buď potvrdit nebo vyvrátit³⁸.

Předpokládá se, že za účelem tohoto zjištění bude nutné vynaložit značně větší úsilí než v případě formálního přístupu. OECD ve vztahu k procesu zjišťování uvažuje, že by se případný řešitel měl zaměřit převážně na to, kdo vykonává skutečnou kontrolu zcela bez ohledu na formální stav, přičemž v určitých případech bude dokonce nutné rozklíčovat až celou řadu prostředníků (entity i jednotlivce) než řešitel dojde ke konečnému skutečnému majiteli³⁹. Materiální pojetí na rozdíl od toho formálního totiž necílí na osoby, které by teoreticky po právu měly být *ex lege* oprávněné k výkonu faktické kontroly, ale zkoumá, kdo tak doopravdy činí⁴⁰.

Kontrolou právnické osoby (nebo jiného subjektu) lze rozumět celou řadu činností a postavení osob. Nařízení Rady (ES) č. 2580/2001 ze dne 27. prosince 2001 o zvláštních omezujících opatřeních namířených proti některým osobám a subjektům s cílem bojovat proti terorismu ve svém čl. 1 odst. 6 definuje pro své účely pojem *kontroly právnické osoby, skupiny nebo subjektu* v návaznosti na celou řadu znaků, počítaje v to právo jmenovat nebo odvolávat členy orgánů právnických osob (nebo subjektu), podíl na hlasovacích právech, právo výkonu dominantního vlivu, právo používat veškerý majetek, právo podílet se na řízení podnikání či společnou a nerozdílnou odpovědnost za finanční závazky.

---

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, s. 30.

³⁹ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. *Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes*. Organisation for Economic Co-operation and Development [online]. Paříž: OECD publications, 2001 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/ca/43703185.pdf>.

⁴⁰ DOES DE WILLEBOIS, op. cit., pozn. 25, s. 25.

Materiálními znaky definuje skutečného majitele také již zmíněné ust. § 4 odst. 4 AML zákona, které pojem ve svém základu váže na možnost fakticky nebo právně vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv⁴¹. Zde lze zpozorovat jistý rozpor s výchozí IV. AML Směrnicí, která ve svém čl. 3 odst. 6 definuje skutečného majitele jako *fyzickou osobu (příp. osoby), která v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje klienta, nebo fyzickou osobu (příp. osoby), jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí*. Zákonodárce tedy transponoval pouze první část definice a druhou část, týkající se vázanosti osoby na transakci nebo činnost, tj. prospěchový element, v základu definice opomenul. S přihlédnutím k účelu úpravy IV. AML Směrnice a případným aplikačním problémům, pro které definice v AML zákoně nabízí v tomto znění řešení pouze v rovině vlivu a nikoliv v rovině vlastnictví, není divu, že v této formě čelila kritice a nařčení z neúplnosti⁴².

Velmi podobně, avšak se zhojením této významné legislativní nedokonalosti, definuje materiálně skutečného majitele i ust. § 2 písm. e) nového zákona o evidenci, dle kterého je skutečným majitelem každá fyzická osoba, která je *koncovým příjemcem* nebo *osobou s koncovým vlivem*, přičemž tyto prvky by měly být hodnoceny primárně z materiálního hlediska.

2.1.3. Dílčí závěr

Zákon o evidenci pojem skutečného majitele v první řadě váže na materiální rovinu, tj. na skutečný stav, přičemž platí, že ten je nutné posuzovat v racionálních mezích pravděpodobnosti⁴³, a až v druhé řadě poskytuje řešitelům otázky skutečného majitele oporu v podobě formálních znaků. Rozhodnutí zákonodárce stavět základ definice pojmu na méně určitém, širěji působícím základu za výpomoci exaktněji vymezených formálních kritérií se mi jeví jako velmi praktické řešení. Domnívám se, že použití výhradně materiálního hlediska by mohlo v praxi působit interpretační i aplikační obtíže. Naopak spoléhat pouze na formální kritéria bez jakéhokoliv dalšího šetření by se sice mohlo zprvu jevit jako jednodušší a právně jistější východisko, nicméně výsledkem by zůstala neefektivní úprava opomíjející všechny předem neformulované skutečnosti. Kombinaci obou přístupů považuji za nejjistější krok k tomu zajistit, že oním pomyslným sítem propadne absolutní minimum neidentifikovatelných skutečných majitelů.

---

⁴¹ TVRDÝ, VAVRUŠKOVÁ, op. cit. pozn. 17, s. 19 – 31.

⁴² RONOVSÁ, Kateřina. Evidence skutečných majitelů „v mlze“. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 4, s. 30 – 34.

⁴³ *Ibidem*, s. 70.

2.2. Zjištění skutečného majitele

Proces zjištění skutečného majitele je ve své podstatě investigativní činnost uvnitř posuzované entity, výsledkem které má být identifikace skutečného majitele v souladu se zákonnými předpoklady. Zatímco v některých situacích bude proces zjištění poměrně jednoznačný jako např. u akciové společnosti s jediným akcionářem, v jiných může být komplikovanější v závislosti na komplexnosti posuzované vztahové struktury. OECD předkládá jako výchozí návod tzv. **kaskádový test**⁴⁴, dle kterého by zjištění mělo probíhat přibližně takto:

- (i) Skutečným majitelem se určí fyzická osoba (příp. osoby), držící většinový podíl v posuzované právnické osobě, přičemž tuto skutečnost lze dosvědčit a ověřit (např. doložením akcií, předložením zakladatelského právního jednání dokládající podíl na hlasovacích právech nebo na prospěchu).
- (ii) Nelze-li bez pochyb určit podle bodu (i), že osoba (příp. osoby) držící většinový podíl v posuzované právnické osobě je jejím skutečným majitelem, nebo není-li žádná taková fyzická osoba, která by skrze svou účast mohla vykonávat kontrolu, skutečným majitelem je fyzická osoba oprávněná vykonávat kontrolu v právnické osobě jiným způsobem.
- (iii) Nelze-li skutečného majitele podle bodů 1 a 2 určit vůbec, měla by skutečným majitelem být osoba ve vrcholném vedení právnické osoby⁴⁵.

Upozorňuji, že tento test je pouze hrubým náznakem kroků, které by evidující osoba měla konat. Daleko přesnější instrukce nalezneme v úvodních ustanoveních zákona o evidenci, která, jak již bylo zjištěno v předchozí kapitole, nedovolí evidující osobě naslepo následovat pouze formální kritéria, nýbrž předpokládá vynaložení určitého úsilí při zhodnocení primárně materiálních znaků definice skutečného majitele, kterým jsou ty osoby, které jsou **koncovým příjemcem** nebo **osobou s koncovým vlivem**. Není však vyloučeno, že některá osoba bude splňovat podmínky obou těchto prvků.

---

⁴⁴ A Beneficial Ownership Implementation Toolkit: The Secretariat of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Inter-American Development Bank. OECD [online]. 2019 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/transparency/documents/beneficial-ownership-toolkit.pdf>, s. 13.

⁴⁵ *Ibidem*.

2.2.1. Koncový příjemce

Vázanost na možnost podílet se na prospěchu je jednou z rovin skutečného vlastnictví předvídaná nejen teorií materiálního pojetí a úpravou IV. AML Směrnice⁴⁶ ale nově zákonem o evidenci. Zákon o evidenci zaceluje výše zmíněnou legislativní mezeru tím, že skutečného majitele identifikuje mj. podle možnosti mít *přímo nebo nepřímo podstatnou část z celkového majetkového prospěchu, přičemž tento prospěch dále nepředává* [§ 2 písm. c) ZOE]. Zde musím ocenit, že český zákonodárce nejen napravil své pochybení a dopřipojil složku majetkového prospěchu jakožto význačný znak skutečného majitele⁴⁷, ale zároveň konkretizoval, že kritérium prospěchu nelze hodnotit úzce formalisticky, nýbrž je nutné vyšetřit, zdali a komu se předmětný prospěch předává, případně kde takové předání končí.

Zákon o evidenci v ust. § 3 dále stanoví formální kritéria, podle kterých lze koncového příjemce rovněž identifikovat:

- (1) Koncovým příjemcem právnické osoby je každá osoba, která může přímo nebo nepřímo získávat více než 25 % z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby, a tento prospěch dále nepředává; má se za to, že prospěch předáván není.*
- (2) Koncovým příjemcem obchodní korporace je každá osoba, která má přímo nebo nepřímo právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku obchodní korporace (dále jen „podíl na prospěchu“) větší než 25 %, a tento podíl na prospěchu dále nepředává; má se za to, že podíl na prospěchu předáván není.*
- (3) Pro účely výpočtu výše nepřímého podílu na prospěchu se v případě*
  - a) řetězení podíly na prospěchu, na které mají právo navázané osoby nebo právní uspořádání, násobí a*
  - b) větvení součiny podílů na prospěchu z jednotlivých řetězení sčítají.*

---

⁴⁶ Viz čl. 3 odst. 6 písm. b) i) a písm. c) IV. AML Směrnice.

⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 66.

Zákon do úpravy zavádí neurčitý pojem *majetkového prospěchu*, který však není českému právnímu řádu cizí⁴⁸. Při určování skutečného vlastnictví se tedy posuzuje především ekonomická rovina prospěchu, přičemž výrazným indikátorem má být možnost získávání ocenitelné hodnoty, která zvětší majetek příjemce. Věcně se hodnotí, zda ta která osoba může nabýt prospěch, případně na základě jaké skutečnosti. Posuzovaná osoba přitom může být zcela pasivní a na generování prospěchu se nemusí nikterak podílet, nicméně se předpokládá, že si je přinejmenším svého postavení vědoma a případný prospěch chce přijmout⁴⁹. Zajímavým prvkem výše citovaného ustanovení je rozhodnutí zákonodárce výslovně rozdělit podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích a podíl na likvidačním zůstatku. Stanovením procentuální hranice z celkového majetkového prospěchu tvořeného jak při činnosti tak při likvidaci právnické osoby zákonodárce vhodně reflektuje skutečnost, že prospěch ze zániku právnické osoby a prospěch z činnosti právnické osoby jsou dvěma různými zdroji prospěchů a mohou tak potenciálně proudit k různým osobám⁵⁰.

Použití vágnější terminologie v tomto kontextu interpretuji jako snahu nelimitovat skutečné vlastnictví pouze na formy prospěchu předvídané zákonem o obchodních korporacích, kterými jsou podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku, jímž se věnuje druhý odstavec stejného ustanovení. Rozhodnutí zákonodárce rozdělit prospěchový prvek v úpravě na dvě části, kdy ponechává formulaci majetkového prospěchu otevřenou na straně jedné, a konkretizuje zmíněné předpokládané formy prospěchu (např. § 34 a § 37 ZOK) na straně druhé, tedy hodnotím kladně.

Třetí odstavec pak postihuje nepřímé vztahy, které jsou pro skutečné vlastnictví nezřídka velmi důležité. Záměrem je vykládat relevantní nepřímé vztahy opět co nejdříve, aby byly v ideálním případě zachyceny všechny formy propojení mezi jednotlivými osobami a mezi samotným prospěchem a konečným příjemcem takového prospěchu⁵¹. Zákon o evidenci nově upřesňuje, že prostředníky mohou být kromě fyzických a právnických osob i právní uspořádání, kterými chápe tuzemské a zahraniční svěřenské fondy [§ 2 písm. b) ZOE], tedy i uspořádání bez právní subjektivity. Tento znak bude významný pro diskusi v pozdějších kapitolách.

---

⁴⁸ Příkladmo lze uvést ust. § 233 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon); ust. § 2 odst. 3 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách.

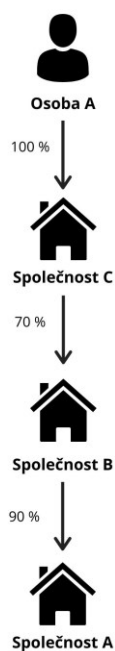
⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 66 – 68.

⁵⁰ *Ibidem*.

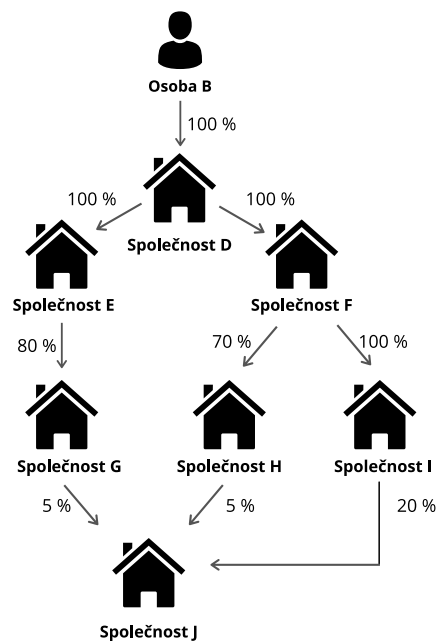
⁵¹ *Ibidem*.

Zákon o evidenci tedy postihuje i nepřímé možnosti nabytí prospěchu a to prostřednictvím řetězové nebo větvené struktury. Zatímco struktura řetězení zahrnuje propojení skrze na sebe sériově navázané osoby [§ 2 písm. g) ZOE] a vytváření tedy vertikální vztah, větvení je vztahem horizontálním a možnost prospěchu je nalézána v propojení vícera jednotlivých řetězení [§ 2 písm. h) ZOE]⁵².

Obr. 1 – Řetězení podílů na prospěchu

Obr. 2 – Větvení podílů na prospěchu

Nepřímý podíl na prospěchu se v případě řetězení bude počítat ze součinů podílů na prospěchu [§ 3 odst. 3 písm. a) ZOE]. Pro ilustraci by se v případě Obr. 1 nepřímý podíl Osoby A na prospěchu Společnosti A spočítal jako součin všech podílů na prospěchu ve společnostech A, B a C, tedy zdola $(0,9 * 0,7 * 1) = 0,63$. Osoba A má tedy nepřímý podíl ve výši 63 % na prospěchu Společnosti A a splňuje kritéria skutečného majitele.

Nepřímý podíl na prospěchu celé vztahové struktury u větvení podle Obr. 2 získáme tak, že součiny z jednotlivých řetězení sečteme. Výpočet výše nepřímého podílu Osoby B na prospěchu Společnosti J se tedy vypočte jako $[(1 * 1 * 0,8 * 0,05) + (1 * 1 * 0,7 * 0,05) + (1 * 1 * 1 * 0,2)]$, tj. $0,04 + 0,035 + 0,2 = 0,275$. Výše nepřímého podílu Osoby B na prospěchu Společnosti J odpovídá 27,5% a zde také splňuje kritéria skutečného majitele.

⁵² Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům f) až h), s. 73.

2.2.2. Osoba s koncovým vlivem

Druhá část definice skutečného majitele se soustředí na prvek kontroly a vymezuje osobu s koncovým vlivem tím, že *může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv* [§ 2 písm. d) ZOE]. Dle důvodové zprávy mínil zákonodárce touto definicí pokrýt jak aktivní složku řízení právnické osoby, tak nalézt odpovídající úpravu pro *výkon kontroly v konečném důsledku*, jak ho předpokládá čl. 1 odst. 2 písm. b) V. AML Směrnice⁵³.

Zákon o evidenci i pro osobu s koncovým vlivem stanoví v ust. § 4 následující formální kritéria, které mají zjednodušit proces jejího zjištění:

- (1) *Osoba s koncovým vlivem v obchodní korporaci je každá fyzická osoba, která je ovládající osobou podle zákona upravujícího právní poměry obchodních korporací.*
- (2) *Má se za to, že osobou s koncovým vlivem v jiné než obchodní korporaci a v bytovém nebo sociálním družstvu je každá fyzická osoba, která je členem jejich statutárního orgánu.*
- (3) *Na to, že fyzická osoba je osobou s koncovým vlivem v korporaci, ukazuje její přímý nebo nepřímý podíl na hlasovacích právech, který významně převyšuje podíly na hlasovacích právech ostatních osob, zejména je-li větší než 25 %.*
- (4) *Pro účely výpočtu výše nepřímého podílu na hlasovacích právech se v případě*
  - a) *řetězení podílů na hlasovacích právech, které mají navázané osoby nebo právní uspořádání, násobí, přičemž, s výjimkou podílu na hlasovacích právech v korporaci, která je předmětem výpočtu, se jako*
    1. *100 % počítají podíly na hlasovacích právech zakládající domněnku ovládnutí podle zákona upravujícího právní poměry obchodních korporací a*
    2. *0 % počítají podíly neuvedené v bodě 1,*
  - b) *větvení součiny podílů na hlasovacích právech z jednotlivých řetězení sčítají.*

---

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 66 – 68.

Zákon o evidenci podobně jako AML zákon a zákon o obchodních korporacích tedy nezuzuje faktor rozhodujícího vlivu pouze na osoby, které ho fakticky vykonávají, ale postihuje též osoby, které mají pouhou možnost rozhodující vliv vykonávat. Definice obdobně jako u prospěchu konkretizuje rys konečnosti ovládnání tak, že cílí na osoby, které mají možnost jednat dle svého uvážení bez pokynů jiného. Kontrolu, tj. uplatňování koncového vlivu, je v tomto kontextu nutné vykládat po vzoru ostatních materiálních prvků opět co nejšířejí, a zahrnuje tedy jak faktické řízení právnické osoby, tak i dílčí rozhodování o jejich záležitostech⁵⁴.

Ve formálních kritériích odkazuje zákon o evidenci na definici *ovládající osoby* ve smyslu ust. § 74 ZOK, podle kterého platí, že se jedná o osobu, která může v obchodní korporaci *přímo či nepřímou uplatňovat rozhodující vliv*. Nadto se na osoby s koncovým vlivem uplatní i domněnky ovládnání ve smyslu § 75 ZOK. Domněnky ovládnání jsou domněnkami vyvratitelnými, tzn. je možný důkaz opaku, přičemž důkazní břemeno v těchto případech leží na osobě, která se za ovládající osobu považuje⁵⁵. V praxi toto znamená, že existuje-li osoba, která splní podmínky vyvratitelné domněnky zakládající ovládnání, nicméně skutečným majitelem není, bude muset tato osoba tvrdit a své tvrzení doložit odpovídajícími dokumenty, že navzdory aplikovatelnosti této domněnky skutečným majitelem není. V tomto legislativním odkazu spatřuji velice praktické řešení, kdy se zákonodárce rozhodl použít již existující funkční úpravu s odpovídajícím obsahem a platí tedy *ex lege*, že každá ovládající fyzická osoba je skutečným majitelem⁵⁶.

V druhém odstavci se zákon o evidenci věnuje korporacím, které nejsou ve své povaze obchodní (např. spolky), a pro které společně s bytovými a sociálními družstvy zákon o evidenci určuje vyvratitelnou domněnku, dle které se má za to, že osobou s koncovým vlivem v těchto subjektech jsou fyzické osoby, které jsou členem jejich statutárního orgánu. Ve spolcích se tedy bude jednat o předsedu spolku nebo o členy výboru spolku. Zda má posuzovaný spolek individuální nebo kolektivní statutární orgán vyčte řešitel otázky skutečného majitele zpravidla ze stanov (§ 243 OZ). V bytovém a sociálním družstvu se bude jednat o členy jejich představenstev (§ 705 ZOK). Na rozdíl od řadových členů mají tyto osoby možnost tyto zájmové subjekty fakticky řídit, tedy úprava vhodně předpokládá, že právě tyto osoby naplňují materiální definici osob s koncovým vlivem⁵⁷.

---

⁵⁴ *Ibidem*.

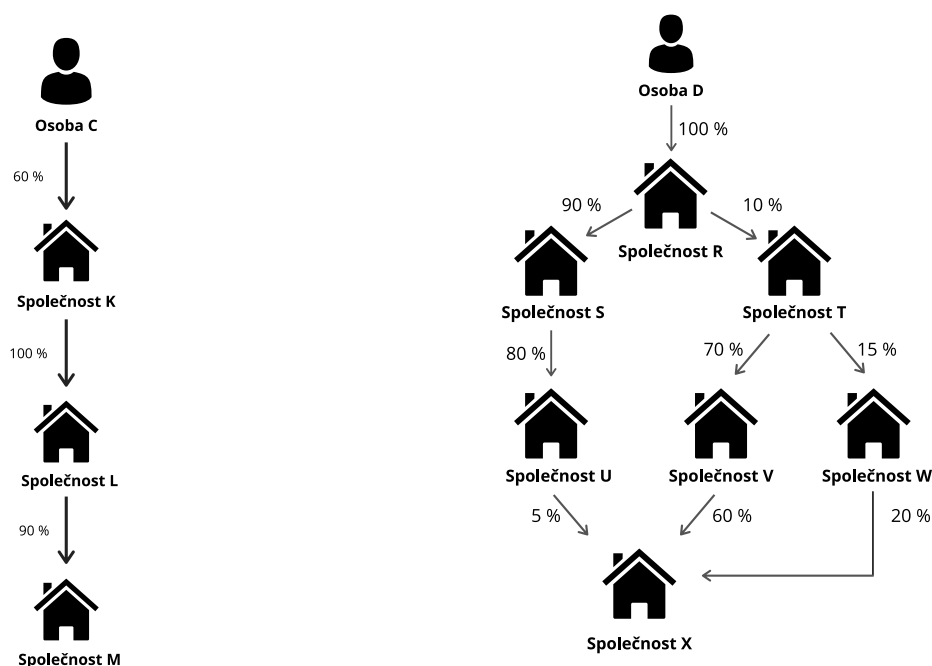
⁵⁵ HAVEL, B. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6, s. 253 – 255.

⁵⁶ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 69.

⁵⁷ *Ibidem*, k § 4, k odstavci 2, s. 85.

Již bez ohledu na druh korporace ve třetím odstavci zákon o evidenci uvádí, že významným poznávacím znamením osob s koncovým vlivem bude jejich přímý či nepřímý podíl na hlasovacích právech, který významně převyšuje podíly ostatních osob a to zejména je-li větší než 25%. Zpravidla tedy půjde o osoby, pro které bude skrze výkon práv spojených s podílem na hlasovacích právech jednodušší prosazovat své zájmy a rozhodnutí v souladu s těmito, přičemž významnost převýšení se dle mého bude posuzovat podle okolností individuálního případu.

O domněnky ovládnutí se zákon o evidenci opírá i při výpočtu výše nepřímého podílu na hlasovacích právech v případě řetězení a větvení.

Obr. 3 – Řetězení podílů na hlasovacích právech   Obr. 4 – Větvení podílů na hlasovacích právech

U řetězení na Obr. 3 výši nepřímého podílu Osoby C na hlasovacích právech ve Společnosti M získáme tím, že vynásobíme jednotlivé podíly tak, že vyjma korporace, pro kterou podíly výši nepřímého podílu na hlasovacích právech počítáme, počítáme podíly splňující domněnku ovládnutí ve smyslu § 75 ZOK jako 100 % a podíly domněnku ovládnutí nesplňující jako 0 %, tedy odshora $(1,0 * 1,0 * 0,9) = 0,9$. Osoba C má tedy nepřímý podíl ve výši 90 % na hlasovacích právech ve Společnosti M.

Obr. 4 slouží pro ilustraci výpočtu výše nepřímého podílu na hlasovacích právech ve složitější vztahové struktuře zahrnující větvení. Výpočet výše nepřímého podílu na hlasovacích právech ve Společnosti X se v tomto případě vypočte následovně:

- (i) Řetěz R, S, U, X: $1 * 1 * 1 * 0,05 = 0,05$
- (ii) Řetěz R, T, V, X: $1 * 0 * 1 * 1 = 0$
- (iii) Řetěz R, T, W, X: $1 * 0 * 0 * 0 = 0$

Větvení pak spočteme jako součet všech relevantních řetězů, tj. $0,05 + 0 + 0 = 0,05$. Výše nepřímého podílu Osoby D na prospěchu Společnosti X odpovídá 5 % a tedy nesplňuje kritéria skutečného majitele.

Zásadním rysem, kterým se výpočet výše nepřímého podílu na hlasovacích právech od výpočtu výše nepřímého podílu na prospěchu liší je mezikrok započtení koeficientu 100 % nebo 0 % v závislosti na domněnce ovládnutí. Zákon o evidenci dělí podíly na hlasovacích právech buď za zakládající ovládnutí či nikoliv, pro účely kalkulace nepřímého podílu není nic mezi tím⁵⁸.

2.2.3. Nevyvratitelné domněnky

Malou revolucí v procesu zjištění osoby skutečného majitele je zavedení řady nevyvratitelných domněnek, které zákon o evidenci stanoví pro vybrané případy v ust. § 5, 6 a 7. Ust. § 5 je záchranným kruhem v případech, kdy buď posuzovaná osoba skutečného majitele vůbec nemá (ve smyslu ust. § 7 ZOE) nebo nelze žádnou fyzickou osobu určit jako skutečného majitele ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po evidující osobě rozumně požadovat. V těchto případech bude skutečným majitelem každá osoba ve vrcholném vedení korporace. Zda úsilí osob, které pro účely evidence řeší otázku svého skutečného majitele, dosáhlo končin rozumných požadavků, se bude poměřovat dle kroků učiněných při zjišťování skutečného majitele, které evidující osoba pro tyto účely zaznamenává v souladu s ust. § 8 odst. 2 ZOE. V praxi si tyto kroky lze představit jako vyšetřovací činnost uvnitř entit, kdy se skrze organigramy vlastnických struktur, seznamů společníků, zakladatelských právních jednání a dalších prostředků, které lze využít k dohledání všech souvisejících osob včetně těch v těchto strukturách nejvýše postavených a údaje dokládající jejich práva.

---

⁵⁸ *Ibidem*, k § 4, k odstavci 2, s. 86.

Ustanovení je ve své podstatě ekvivalentem dosavadní úpravy § 4 odst. 4 písm. a) bod 4 AML zákona, nicméně zákonodárce se rozhodl neinspirovat touto úpravou a pro účely evidence se přiklonil k řešení, že bude tato domněnka nevyvratitelnou a neomezí její aplikační rozsah na statutární orgány, ale ponechává tuto kategorii širší jako pojímající všechny osoby ve vrcholném vedení. Ustanovení dále potvrzuje, že se domněnka uplatní též v podřízené struktuře vztahů a v případech, kdy se mezi osobami s koncovým vlivem nachází i osoba, která *ex lege* skutečného majitele nemá.

Nevyvratitelné domněnky zákon o evidenci předepisuje i pro určení skutečného majitele v případě fundací, ústavů a právních uspořádání, tj. svěřenských fondů. V těchto případech budou skutečnými majiteli *vždy také* osoby ve zvláštních postaveních ve vztahu k těmto subjektům. Na rozdíl od přístupu k obchodním korporacím, pro které je výchozím hlediskem zvoleno to materiální, je v případě jmenovaných právních uspořádání určujícím hlediskem to formální⁵⁹. Není ovšem vyloučeno, že budou tyto osoby splňovat jak formální tak materiální podmínky, v takových případech bude rozhodnutí o tom, koho zapsat do Evidence skutečných majitelů, nasnadě. V případech, kdy se v souladu materiálními kritérii určí jako skutečný majitel osoba odlišná od té splňující kritéria formální, se zapíšou obě. Zde je nutné hodnotit potřebnost úpravy s přihlédnutím k doposud dostupným legislativním řešením. Přestože český právní řád již zná nadační rejstřík, rejstřík ústavů a evidenci svěřenských fondů⁶⁰, a tedy již poskytuje mechanismy pro evidenci klíčových osob ve strukturách těchto subjektů, formalizaci postavení těchto osob také v úpravě institutu skutečných majitelů chápu jako snahu o maximální transparentnost v těchto ne vždy zcela průzračných strukturách a za tímto účelem vycíhat i ty údaje, které stávající rejstříky nevyžadují (např. osoby, které nejsou obmyšleným, a v jejichž zájmu je svěřenský fond zřízen nebo spravován) a zveřejnit i ty údaje, které dosud veřejné nebyly⁶¹.

Poslední nevyvratitelnou domněnku stanoví poslední ustanovení části první zákona. Ust. § 7 ZOE ustanovení předepisuje negativní výčet subjektů, které skutečného majitele podle práva nemají. Kromě veřejnoprávních korporací a právnických osob zřizovatelných výlučně státem nebo územními samosprávnými celky, do této kategorie patří i právnické osoby zřízené zákonem či mezinárodní smlouvou, státní a národní podniky, politické strany a hnutí a další.

---

⁵⁹ *Ibidem*, k § 6, s. 93.

⁶⁰ Úpravu těchto rejstříků poskytuje zákon o veřejných rejstřících, jmenovitě ust. § 31 – 34 ZVR pro nadační rejstřík, § 35 – 38 ZVR pro rejstřík ústavů a § 65a – 65g ZVR pro evidenci svěřenských fondů.

⁶¹ Srov. § 7 ZVR a § 14 ZOE.

2.2.4. Dílčí závěr

Zákon o evidenci dle mého správně začlenil do základní definice skutečného majitele i prospěchový prvek, který dosud zůstal úpravou AML zákona bezdůvodně opomenut. Základní definici zákonodárce staví na materiálním základu, dle kterého je na evidující osoby kladen nárok, aby se v prvé řadě pokusily identifikovat svého skutečného majitele v souladu s faktickým stavem a to zvláště ve smyslu možnosti nabývat prospěch či uplatňovat v předmětné osobě rozhodující vliv. Tento materiální základ je zcela vhodně doplněn širokým spektrem podpůrných formálních kritérií, vyvratitelných i nevyvratitelných domněnek a početními pravidly, to vše přizpůsobené kontextu jednotlivých subjektů, jenž by měly evidujícím osobám ulehčit proces zjištění osoby skutečného majitele a kalkulaci jejich podílů. Toto celkově přesnější vymezení vítám, jedná se o vymezení s širokým záběrem, jehož cílem je lingvisticky maximálně vyčerpávat formulovatelné situace a smířit se s tím, že propadnou pouze ty případy, u kterých je takové podchycení absolutně nemožné. Přestože jde o poměrně širokou síť, daří se úpravě v tomto znění zhojit záplatu právní jistoty některé dosud nevyjasněné případy.

Jak již bylo zmíněno výše, úprava institutu skutečného majitele v AML zákoně stanoví povinnosti vyjmenovaným povinným osobám, u kterých se ve světle jejich činnosti předpokládá dostatečný znalostní i finanční kapitál, který lze na případnou identifikaci skutečných majitelů svých klientů vynaložit. Pro tyto osoby se jedná o zákonnou povinnost, která přímo souvisí s jejich podnikatelskou činností. Naopak pro účely zákona o evidenci se nad otázkou skutečného majitele budou zamýšlet i jednotliví podnikatelé, společníci a osoby angažující se v zájmových či účelově specifických právnických osobách a právních uspořádáních, u kterých je sice identifikace rovněž zákonnou povinností, ale nesouvisí s jejich podnikatelskou činností jako takovou. Je tedy zcela namístě klást na legislativu jim pro tyto účely určenou požadavek maximální srozumitelnosti.

Formulačně hodnotím definice jednotlivých pojmů v ust. § 2 ZOE i vymežující znaky v dalších ustanoveních jako poměrně srozumitelné s malou výtkou směrem k výpočtu výše nepřímého podílu na prospěchu a nepřímého podílu na hlasovacích právech, kde se mohou pravidla pro kalkulaci jevit pro laika, který nedisponuje znalostmi o právních domněnkách zakládající ovládnutí či dalších implikací plynoucích z propojení osob, jako složitější.

2.3. Zápis skutečného majitele

Pro účely celostního porozumění institutu je důležité alespoň stručně analyzovat také procesní stránku úpravy. Přejícná ustanovení zákona o evidenci stanoví, že následkem jeho účinnosti se předchozí Evidence údajů o skutečných majitelích ve smyslu úpravy zákona o veřejných rejstřících považuje za Evidenci skutečných majitelů (§ 59 ZOE). Všechny doposud zapsané údaje v Evidenci údajů o skutečných majitelích se tedy 1. června 2021 automaticky převedou pod novou úpravu do „nové“ evidence. Mezi hlavní rozdíly mezi novou a původní evidencí patří zejména přeměna z neveřejného rejstříku na částečně veřejný. V praxi to znamená, že vybrané údaje bude možné získat online kýmkoliv (obdobně jako údaje z živnostenského rejstříku či obchodního rejstříku), nicméně přístup k některým dalším údajům bude vázán na splnění předepsaných podmínek, např. k jejich zveřejnění musí dát zapsaná osoba souhlas nebo žadatel musí osvědčit zájem v souvislosti s AML oblastí (§ 14 – 15 ZOE). Ke všem údajům budou mít volný přístup pouze soudy, notáři, orgány činné v trestním řízení a další subjekty taxativně vyjmenované v ust. § 16 odst. 2 ZOE.

2.3.1. Povinnosti evidujících osob

Evidující osoby mají nově vytyčené hmotněprávní povinnosti, které blíže specifikují dílčí povinnosti související se zjištěním a zápisem skutečného majitele, předně jde o povinnosti:

- (i) získávat a zaznamenávat úplné, přesné a aktuální údaje o skutečném majiteli,
- (ii) zaznamenávat kroky učiněné při zjišťování skutečného majitele⁶²,
- (iii) uchovávat údaje podle bodů (i) a (ii) po dobu trvání statusu skutečného majitele a 10 let po zániku tohoto statusu u předmětné osoby,
- (iv) sdělit na žádost povinným osobám ve smyslu AML zákona příp. na pokyn FAÚ, soudu, orgánu činném v trestním řízení, orgánu Finanční či Celní správy České republiky údaje podle bodů (i) a (ii), a
- (v) zajistit, že údaje o skutečném majiteli odpovídají skutečnému stavu a odpovídajícím způsobem provádět aktualizace bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti pro případnou změnu (§ 8 – 9 ZOE).

---

⁶² Údaje tímto získané budou klíčové jako podklady pro osvědčení, že evidující osoba skutečného majitele není schopna určit ani při vynaložení veškerého úsilí podle § 5 ZOE.

Zatímco některé ze jmenovaných povinností ve své podstatě kopírují povinnosti stanovené pro právnické osoby v ust. § 29b AML zákona, některé jsou nové a formulované specificky pro účely zákona o evidenci. Ne vždy však bude plnění těchto povinností jednoduché. Jako potenciálně problematické lze uvažovat plnění povinností získávat a uchovávat údaje o skutečných majitelích ve vztahu k nezletilým osobám⁶³. Zatímco u dospělých osob je možné pečlivě uchovávat kopii občanského průkazu, nejsou-li dány zvláštní okolnosti předvídané jiným příslušným právním předpisem, občané mladších patnácti let v České republice identifikační průkaz nemají. Jako řešení v těchto situacích bych volila cestu čestného prohlášení učiněné zákonným zástupcem (či jinou osobou oprávněnou jednat za nezletilou osobu), případně cestovní doklad, je-li k dispozici. Zdali je zápis nezletilého do Evidence skutečných majitelů dostatečným důvodem pro vydání jeho občanského průkazu na žádost zodpoví případně správní praxe⁶⁴.

Obdobně jako ust. § 29b AML zákona ani zákon o evidenci pro nesplnění těchto hmotněprávních povinností nestanoví jednotlivé korelující sankce. Zákonodárce se rozhodl zde nestanovit přestupky, jelikož uvážil, že se zde uplatní tzv. **subsidiarita uplatňování odpovědnosti za přestupek**, tedy že by měly být pro tyto případy použity méně invazivní zásahy veřejné správy⁶⁵. S tímto nelze než souhlasit, vzhledem k tomu, že se jedná o subsidiární povinnosti k primární povinnosti zjistit a provést zápis skutečného majitele do Evidence, která již sama je v případě porušení stížena sankcí ve formě pokuty ve výši do 500.000 Kč (§ 55 ZOE), jevílo by se mi zakotvení přestupků pro porušení každé dílčí povinnosti jako nadbytečné.

2.3.2. Zápis skutečného majitele soudem

Řízení o zápisu skutečného majitele se zahajuje standardizovaným návrhem na zahájení řízení o zápisu (§ 20 ZOE), který lze podat elektronicky, v případech vyjma obchodních korporací a právních uspořádání však půjde podat také v listinné podobě. Řízení o zápisu nemůže zahájit soud *ex offio*, návrh na zahájení mohou podat pouze jmenované evidující osoby, případně nepodá-li evidující osoba návrh do 15 dnů ode dne, kdy jí povinnost vznikla, může tak učinit kdokoliv, kdo má na zápisu skutečného majitele právní zájem a doloží potřebné listiny (§ 26 ZOE).

---

⁶³ RONOVSÁ, op. cit. pozn. 41, s. 30 – 34.

⁶⁴ V souladu s ust. § 2 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, lze na žádost vydat občanský průkaz i občanovi mladšímu 15 let.

⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 8, s. 107.

Zákonodárce tímto přisuzuje řízení o zápisu dílčí rys rejstříkového řízení, kde rovněž mohou nastat situace, kdy absence jednání ze strany zákonem jmenovaného navrhovatele může poškozovat další osoby⁶⁶. Samotný zápis však připomínám, že rejstříkovým řízením není.

Ve vztahu k formálním požadavkům ust. § 21 ZOE vyžaduje, aby byl elektronický návrh podepsán způsobem odpovídající účinkům vlastnoručního podpisu. Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, přisvědčuje takové účinky v případě elektronického dokumentu, kterým se právně jedná vůči veřejnoprávnímu podepisujícímu, pouze zaručenému elektronickému podpisu. V praxi tak bude nejjednodušší, pokud navrhovatelé, jsou-li právníckými osobami zapsanými v obchodním rejstříku, zašlou vyplněný formulář s přílohami ze svých datových schránek, případně datových schránek právních zástupců z řad advokátů či daňových poradců, rozhodnou-li se pro zastoupení.

Za předpokladu, že neexistují důvody pro odmítnutí návrhu (§ 28 odst. 1 ZOE), soud rozhoduje o návrhu bez jednání rozhodnutím o zápisu. Oproti rejstříkovému řízení ve věcech zápisu údajů do obchodního rejstříku však soud v řízení o zápisu do Evidence navrhovatele nevyzývá k opravě nebo doplnění návrhu na zápis (§ 28 odst. 3 ZOE). Vyhoví-li však navrhovateli v plném rozsahu, provede zápis a vyrozumí o něm evidující osobu společně se zasláním úplného výpisu platných údajů z Evidence (§ 31 ZOE).

Cílem úpravy je řízení před soudem maximálně zjednodušit a standardizovat⁶⁷. Soudy budou obdobně jako za účinnosti předešlé úpravy hodnotit v první řadě formální stránku návrhů. Jelikož je nemožné pro soudy fakticky ověřovat tvrzené informace, materiální hodnocení soudy se zúží pouze na ověření, zda jsou tvrzené údaje dostatečně podloženy přiloženými listinami⁶⁸.

---

⁶⁶ HAVEL, B. In HAVEL, Bohumil, Ivana ŠTENGLLOVÁ, Jan DĚDIČ, Miroslav JINDŘICH a kolektiv. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-285-4, s. 29 – 32.

⁶⁷ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 30, s. 145.

⁶⁸ *Ibidem*, s. 144.

2.3.3. Zápis skutečného majitele notářem

Jedním z hlavních záměrů tvůrců zákona o evidenci bylo přesměřovat co největší část zápisové agendy na notáře⁶⁹. Notáři již měli možnost zapisovat osobu skutečného majitele do Evidence údajů o skutečných majitelích v režimu předešlé úpravy, nicméně byli striktně omezeni na ty případy, kdy skutečnosti zapisované do Evidence měly původ v podkladovém notářském zápisu [§ 108 písm. a) ZVR]. Tato podmínka nyní odpadá a skutečného majitele lze na žádost oprávněné osoby zapsat u notáře (za splnění dalších zákonem stanovených podmínek) i bez podkladového notářského zápisu (§ 34 ZOE).

Proces zápisu skutečného majitele notářem je oproti soudnímu výrazně méně formalizovaný, stačí, aby oprávněná osoba podala žádost o zápis skutečného majitele a doložila notáři (v listinné či elektronické podobě) podklady osvědčující tvrzené skutečnosti (§ 34 odst. 1 ZOE). Nejsou-li důvody pro odmítnutí, notář vydá tzv. **osvědčení pro zápis**, následně provede zápis zpravidla do tří pracovních dnů (§ 34 odst. 4 ZOE). Notář po provedení zápisu elektronicky zašle podkladové písemnosti soudu a žadateli vydá úplný výpis platných údajů z Evidence.

Na rozdíl od zápisu soudem bude tedy proces zápisu notářem z velké části zjednodušen a díky třídní lhůtě k provedení zápisu také urychlen⁷⁰. Notáři na rozdíl od soudů také nebudou mít působnost v oblasti řízení o nesrovnalosti.

Vzhledem k příbuznosti této zápisové agendy k dosavadní činnosti notářů při provádění prvozápisů či změn zapsaných údajů v obchodním rejstříku, věřím, že notářům tato agenda nebude činit potíže. Za předpokladu, že dojde k pečlivé přípravě technického zázemí pro dálkový přístup notářů a nedojde k zásadním technickým komplikacím, jako tomu bylo při přebírání agendy rejstříkových soudů notáři v minulosti⁷¹, mám za to, že díky rozložení sil po všech krajích může notářský aparát soudům od administrativní zátěže spojené se zápisy významně ulehčit.

---

⁶⁹ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k hlavě IV, s. 148.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ SÁBLÍK, Michael. Evidence o skutečném majiteli a zápis notářem do této evidence. *Ad Notam*. 2017, č. 5, s. 5.

2.3.4. Automatický průpis

Zcela zásadní novinkou, která má též za cíl ubrat na administrativní zátěži spojené se zápisovou agendou, je zavedení automatického průpisu. Evidence skutečných majitelů má v případech, kde je to možné, přečerpat dostupné údaje z odpovídajících již existujících veřejných rejstříků. U tuzemských i zahraničních svěřenských fondů, fundací, ústavů a obecně prospěšných společností tedy dojde k automatickému průpisu již získaných údajů z evidence svěřenských fondů, nadačního rejstříku, rejstříku ústavů, a rejstříku obecně prospěšných společností. Automaticky se propíší ty údaje týkající se osob ve jmenovaných postaveních, přičemž v těchto případech půjde vždy o skutečné majitele určené na základě zákonných formálních kritériích (§ 6 ZOE). Samozřejmě není vyloučeno, aby evidující osoby tyto formálně určené skutečné majitele doplnily skrze zápis u příslušného soudu či notáře i osoby dosud nezapsané splňující zákonné podmínky (včetně těch materiálních), ba naopak, toto je pro účely splnění povinnosti evidence naprosto žádoucí.

Pro obchodní korporace je zavedení automatického průpisu zajímavou novinkou, jelikož velké skupině z nich možná odpadne povinnost ve vztahu k zápisu skutečného majitele činit jakékoliv kroky, jelikož relevantní údaje bude možné překlopit z obchodního rejstříku. Ke dni 3. března 2020 bylo v obchodním rejstříku zapsaných celkem 491 749 společností s ručením společností, z nichž 322 695 je jednočlenných. Tedy u více jak 65 % společností s ručením omezený proběhne automatický průpis jediného společníka (omezeno samozřejmě na fyzické osoby) a těmto by měly administrativní záležitosti spojené se zápisem skutečného majitele svépomocí zcela odpadnout. Ke stejnému dni bylo v obchodním rejstříku zapsaných 26 728 akciových společností, z nichž jediného akcionáře má 40%, konkrétně 10 816, z nich. I tomuto významnému počtu akciových společností díky automatickému průpisu povinnost provést zápis odpadne⁷². Automatický průpis zde spoléhá na právní domněnku, že v těchto případech se dál prospěch nepředává či že daný akcionář či společník uplatňuje koncový vliv⁷³. Je nutné však i zde zdůraznit, že stále platí, že automatický průpis nezbavuje evidujících osob povinnosti doplnit či nahradit automaticky propísané údaje těmi odpovídajícími skutkovému stavu (§ 40 ZOE).

---

⁷² Údaje byly zjištěny z odpovědi oddělení styku s veřejností, sekce státního tajemníka, Ministerstva spravedlnosti České republiky, ze dne 19. března 2021, č.j. MSP-278/2021-OSV-OSV, na žádost o informaci ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

⁷³ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 38, s. 154.

Jelikož je dána priorita vůle evidujících osob⁷⁴, rozhodnou-li se evidující osoby provést zápis skutečného majitele svépomocí u soudu či notáře, případně tak učinily vlastním zápisem v režimu předchozí úpravy, nastavily tím do budoucna, že zápis u nich bude napříště vždy probíhat „ručně“, ledaže o automatický průpis do budoucna zažádají (§ 41 odst. 2 a § 61 ZOE).

2.3.5. Řízení o nesrovnalostech

Pojem *nesrovnalost* používá zákon o evidenci pro případy, kdy byly údaje o skutečném majiteli z Evidence skutečných majitelů vymazány bez náhrady, nejsou-li v souladu se skutečným stavem či nejsou-li zapsané žádné údaje [§ 2 písm. n) ZOE]. Orgánem příslušným pro řízení o nesrovnalostech jsou pouze soudy. Je-li oznámena podložená nesrovnalost a nezareaguje-li evidující osoba odpovídajícím způsobem na výzvu k odstranění nesrovnalosti (§ 44 ZOE), soud *ex offo* zahájí řízení o nesrovnalosti a do Evidence zapíše k předmětné osobě poznámku, že se ve vztahu k ní řeší nesrovnalost (§ 45 ZOE). Je-li nesrovnalost vyvrácena, do poznámky o nesrovnalosti se uvede výsledek rozhodnutí a poznámka se vymaže. Potvrdí-li se však nesrovnalost, soud nahradí nesprávné údaje těmi odpovídajícími skutečného stavu (§ 49 ZOE).

Vedle přestupků pojí zákon o evidenci s nesrovnalostmi další důsledky, a to zejména omezení výplaty podílu na prospěchu a omezení oprávnění vykonávat hlasovací práva a rozhodovat (§ 54 odst. 1, 3 ZOE). Je judikturně dovozeno, že obecně platí, že nemá-li osoba oprávnění rozhodovat o vnitřních poměrech společnosti, jsou jakákoliv jí učiněná rozhodnutí rozhodnutími nicotnými bez dalšího⁷⁵. Rovněž je-li uložen jedinému akcionáři či společníkovi zákaz výkonu práv, rozhodnutí učiněná v rozporu s tímto zákazem budou stižena vadou nicotnosti⁷⁶. Zákonodárce se však rozhodl přímo se odklonit od této interpretace a stanovil, že rozhodnutí jediného společníka či jediného akcionáře učiněné v rozporu s výše uvedenými omezeními plynoucí z nesrovnalosti může být stiženo mírněji, tj. neplatností (§ 54 odst. 4 ZOE). Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že absence časového limitu pro soudní přezkum v řízení o nesrovnalosti by v kontextu nicotnosti v praxi přinášela až nepřiměřenou právní nejistotu⁷⁷.

---

⁷⁴ *Ibidem*, s. 159.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3247/2009. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/703070C2FAEE6DA3C1257A4E006AD327?openDocument&Highlight=0.

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3903/2017. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/892D6B1C60665B0FC125845200183AAE?openDocument&Highlight=0.

⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 54, s. 176.

2.3.6. Dílčí závěr

Již návrhy v legislativním procesu předvíдалy zásadní změny v procesní stránce i technické řešení Evidence skutečných majitelů. Mezi hlavní cíle nové úpravy patřilo propojení s dosavadními rejstříky a odklon významné části agendy ze soudních na notářské orgány a s tím spojené napojení dálkového přístupu.

Výše analyzované změny považuji za vhodný způsob k dosažení těchto cílů a rozhodnutí efektivně využít již existující datový a lidský odborný kapitál a v závislosti na funkčnosti provedení věřím, že mohou v mnohém administrativu celého systému usnadnit.

3. Ústavní aspekty právní úpravy evidence skutečných majitelů

Základní práva a svobody chráněná ústavním pořádkem České republiky požívají zvláštní ochrany a ostatní zákony s nimi musí být v souladu. Hlavními principy zákona o evidenci jsou transparentnost vlastnických struktur, podpora řešení problémů v AML oblasti, snížení přebytkové administrativní zátěže, zpřehlednění relevantních částí právního řádu, upevnění jistoty v obchodním styku a mimo jiné také zajištění souladu s právem Evropské unie⁷⁸. Zda tyto principy a úprava samotná ob stojí vůči pravidlům ústavního pořádku, bude hodnoceno převážně z koncepčního hlediska, nicméně je brán zřetel také na dosavadní judikaturu v příbuzných oblastech a na existující pravidla týkající se oprávněných zásahů do práv garantovaných Listinou.

Garanci vybraných základních práv a svobod Listinou však nelze pojímat jako definitivní bez dalšího. Některá z těchto práv jsou ve své povaze absolutní, u některých však Listina sama předvídá možnost uložení povinnosti či omezení⁷⁹. Pravidla, dle kterých lze omezit základní práva vytyčuje čl. 4 odst. 2 až 4 Listiny. Meze základních práv mohou být upraveny výlučně zákonem, úprava nesmí diskriminovat a musí šetřit podstaty a smyslu těch práv, které ve své podstatě narušují. Úprava je zákonná a nezavdává důvod k podezření z diskriminace, považují tedy první dvě podmínky za splněné. Ačkoliv jsem si vědoma absence kompetence Ústavního soudu v oblasti posuzování norem práva Evropské unie⁸⁰, ze které právní úprava evidence skutečných majitelů pramení, ve svém hodnocení ústavních aspektů pro kontext rovněž zohledňuji kritéria testu proporcionality⁸¹ Ústavního soudu, tj. kritérium vhodnosti, kritérium potřebnosti a kritérium závažnosti obou v kolizi stojících základních práv.

Názvy dílčích podkapitol se odvíjí od diskutovaných práv a jejich předmětu ochrany. Tato kapitola je tedy exkursem do skupiny těch základních práv garantovaných Listinou, se kterými má právní úprava skutečného majitele potenciál kolidovat. V této části práce si kladu za cíl nejen tyto kolize identifikovat, ale také analyzovat možnosti jejich rozřešení.

---

⁷⁸ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, s. 41 – 43.

⁷⁹ Srov. právo na život ve smyslu čl. 6 Listiny a čl. 17 odst. 4 Listiny, dle kterého lze svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace omezit zákonem.

⁸⁰ Posouzení platnosti evropských norem přísluší výlučně Evropskému soudnímu dvoru. Viz Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-50-04>.

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-4-94>.

3.1. Ochrana soukromí

Ochrana soukromí je v Listině rozložena hned v řadě ustanoveních, a to jak výslovně, tak implicitně. Pro naše účely jsou relevantní zejména ust. čl. 7 odst. 1 Listiny, dle kterého je nedotknutelnost soukromí osob zaručena a může být omezena pouze v případech stanovených zákonem a čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny poskytující ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o osobě. Hned úvodem lze potvrdit, že tato ustanovení svou formulací přímo zohledňují možnost omezení stanovených zákonem a oprávněné formy zásahů do soukromého života a shromažďování a zveřejňování údajů. Ačkoliv Ústavní soud přiznává ochotu státu poskytnout ochranu základních práv i právnickým osobám⁸², jelikož zákon o evidenci míří především na údaje fyzických osob, řeší tato kapitola kolizi s ústavními právy spojenými s ochranou soukromí ve vztahu k nim.

3.1.1. Sběr a zveřejňování údajů o skutečných majitelích

Potenciálně problematickým aspektem je zde sběr údajů o fyzických osobách společně s jejich následným zveřejňováním, kdy je část údajů zcela veřejná (§ 13 a § 14 ZOE). Tato pomyslná kolize však není v českém právním řádu novinkou. Přestože ani nová Evidence není zcela veřejným rejstříkem a obdobně jako na dřívější Evidence údajů o skutečných majitelích se na ni neuplatní režim materiální publicity a nevede se zde rejstříkové řízení⁸³, je význačné, že se úprava evidence skutečných majitelů v aspektech sběru a zveřejňování údajů o fyzických osobách nijak výrazně neliší od úpravy živnostenského rejstříku v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (dále jen „**živnostenský zákon**“), či obchodního rejstříku a veřejných rejstříků obecně v režimu zákona o veřejných rejstřících. V těchto případech rovněž již dochází ke sběru údajů a k jejich následnému zveřejňování, přičemž tyto údaje nejsou omezeny jen na osobní údaje zapisovaných fyzických osob, nýbrž také mohou odhalovat majetkové poměry, např. ve vztahu k podílům v obchodní korporaci.

---

⁸² Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 15/93. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-15-93>.

⁸³ Často kladené otázky: Co je evidence skutečných majitelů? *Evidence skutečných majitelů* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://esm.justice.cz/ias/issm/napoveda#smZmeny>.

Otázku oprávněnosti sběru bych úvodem považovala za vyřešenou, pro Evidenci se dle mého uplatní podobný režim ochrany a zpracování osobních údajů jako u těchto rejstříků, kdy je titulem k oprávněnému sběru dat plnění právní povinnosti nebo výkonu působnosti v souladu s ust. § 5 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů⁸⁴.

Všechny tyto úpravy týkající se rejstříků mají společný legitimní cíl, kterým je veřejný zájem na tom, aby si kdokoliv (např. investor, věřitel, účastník v obchodním styku, účastník soukromoprávního jednání) mohl nahlédnutím ověřit kýženou skutečnost. U obchodního rejstříku to může být informace o tom, kdo za právnickou osobu jedná, případně zdali je k jednání či činnosti oprávněn (§ 25 ZVR) a u Evidence skutečných majitelů to může být kontrola skutečnosti, kdo skutečně tutéž právnickou osobu ovládá. Důsledkem jsou pak právní jistota, větší důvěra v obchodních i soukromých vztazích a větší ochota do těchto vztahů vstupovat.

Nástrojů, kterými zákon o evidenci šetří podstaty a smyslu práv souvisejících s ochranou soukromí, je hned několik. Zákon o evidenci umožňuje v případě nesvéprávných skutečných majitelů či jako sběrnou kategorii v případech hodných zvláštního zřetele navrhnout znepřístupnění údajů (§ 32 ZOE). Za zmínku stojí také skutečnost, že údaje o skutečném majiteli v Evidenci viditelné pouze pět let po zániku právnické osoby či právního uspořádání (§ 18 ZOE). Pro srovnání lze uvést rakouskou úpravu, která ponechává údaje veřejné až deset let⁸⁵. V důsledku automatického průpisu budou navíc značnou část údajů v Evidenci tvořit údaje veřejnosti již dostupné z jiných rejstříků.

Nejvýznamnější roli zde však sehrává odstupňování ochrany kategorií údajů v závislosti na jejich citlivosti, kdy úzká kategorie údajů zůstává plně veřejná, přístup k některým údajům je podmíněn souhlasem skutečného majitele a neomezený přístup ke všem údajům je limitován pouze na vybrané zpravidla veřejnoprávní subjekty (§ 14 – 16 ZOE). Ve vybraných případech je získání některých údajů navíc podmíněno žádostí, ve které musí žadatel dosvědčit právní zájem v souvislosti s předcházením trestným činům (§ 15 ZOE).

---

⁸⁴ Srov. čl. 6 odst. 1 písm. c) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

⁸⁵ Rakousko. Konsolidovaný federální zákon: Úplná právní úprava o— skutečného vlastníka, zákon o registraci. *Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Wirtschaftliche Eigentümer Registergesetz: § 7 (3). Rechtsinformationssystem des Bundes (RIS)* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009980>.

Zcela veřejné bez dalšího budou pouze údaje o jménu, státu bydliště, data narození, občanství a vymezení postavení skutečného majitele (§ 14 odst. 1 ZOE). Nejedná se tedy s výjimkou vymezení postavení skutečného majitele o údaje, které by se svou citlivostí výrazně lišily od těch již zveřejněných v jiných rejstřících. Odůvodnění zveřejnění postavení skutečného majitele lze spatřovat logicky v účelu úpravy a hlavní funkce samotné Evidence. Pro úplnost lze uvést, že s tímto režimem omezeného rozsahu volně dostupných údajů, které mají být zveřejněny, počítá i recitál V. AML Směrnice, který toto upřesňuje požadavkem na jednoznačné a úplné vymezení těchto údajů, právě v souvislosti s minimalizací případné újmy způsobené skutečným majitelům.

Tato úprava je také v souladu s judikaturou Ústavního soudu, který se recentně vyjadřoval k problematice střetu ochrany soukromí veřejných funkcionářů a veřejně dostupnými majetkovými příznámi nahranými v centrálním registru oznámení v souladu se zákonem č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů (dále jen „**zákon o střetu zájmů**“ nebo „**ZSZ**“)⁸⁶.

Ústavní soud uznal, že ačkoliv úprava zákona o střetu zájmů zcela jistě sleduje legitimní cíl, je nutné zohlednit citlivost zveřejňovaných informací, a to v tom smyslu, že údaje o platech veřejných funkcionářů pramenící z veřejných prostředků si zaslouží menší ochranu než údaje o jejich soukromých podnikatelských či jiných aktivitách. Zveřejnění těchto údajů beze všeho vyhodnotil soud jako příliš intenzivní zásah do soukromí těchto osob a doporučil zákonodárcům zvolit řešení, které bude tyto různé úrovně ochrany zohledňovat, a to kupříkladu tím, že se zakotví povinnost o tyto údaje žádat:

„Nelze rovněž přehlížet, že i samotný způsob, jakým se konkrétní informace o majetkových poměrech veřejného funkcionáře vůči veřejnosti zpřístupní, má vliv na ochranu jejich soukromí. Vyšší intenzita zásahu do soukromí je dána při zveřejnění údajů bez dalšího, než při poskytování údajů na žádost konkrétnímu neanonymnímu subjektu, který je pak může, v závislosti na dalších okolnostech, případně dále zveřejnit.“⁸⁷

---

⁸⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11. února 2020, sp. zn. Pl.ÚS 38/17. [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-38-17>.

⁸⁷ *Ibidem*.

Pro úplnost lze předložit argumenty pramenící z dílčí komparatistické analýzy srovnatelných úprav ostatních členských států. Obdobnou metodu zvolila i Francie, která ve svém *Registre des bénéficiaires effectifs* rovněž volně zpřístupňuje pouze omezené údaje odpovídající těm zveřejňovaným v české úpravě podle § 14 odst. 1 ZOE a přístup k dalším údajům je také omezen na vybrané veřejnoprávní subjekty⁸⁸. Totožnou metodu odstupňování ochrany dostupných údajů o skutečném majiteli zvolilo také Německo, kde jsou obdobně úzce vyselektované údaje zcela veřejně dostupné na stránkách *Transparenzregister*⁸⁹. Stejně řešení zvolilo i Rakousko, získání údajů navíc podmiňuje přístup k údajům žádostí o výpis z jejich *Register der wirtschaftlichen Eigentümer*⁹⁰.

3.1.2. Dílčí závěr

Se zřetelem na bezproblémové zavedení a fungování dosavadních veřejných rejstříků lze hodnotit volbu mechanismu veřejného rejstříku jakožto nástroje pro naplnění účelu transparentnosti jako vhodnou. Splnění kritéria vhodnosti nasvědčují také zvolené mechanismy jako odstupňování úrovní zveřejňovaných údajů týkajících se skutečných majitelů v závislosti na jejich citlivosti, k jejichž adopci došlo také v některých dalších členských státech Evropské unie.

Legitimní cíle, které úprava evidence skutečných majitelů sleduje, v kombinaci s povinností splnit požadavky IV. a V. AML Směrnice a zaplnit mezery v legislativě ve specifických případech, dle mého odůvodňují její potřebnost. Výše zmíněná argumentace a nedávná judikatura Ústavního soudu rovněž stvrzují, že úprava evidence skutečných majitelů sama o sobě obsahuje ustanovení, kterými šetří smyslu a podstaty Listinou zaručených práv souhrnně v této kapitole spadajících pod ochranu soukromí.

Ve světle výše uvedeného hodnotím úpravu zákona o evidenci skutečných majitelů jako v souladu s ústavně chráněnými právy týkající se ochrany soukromí.

---

⁸⁸ Francie. Měnový a finanční zákoník. *Code monétaire et financier: Article L561-46*. Légifrance: Le service public de la diffusion du droit [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000041578272/.

⁸⁹ Německo. Zákon o sledování výnosů pocházejících ze závažné trestné činnosti. *Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten: § 19*. Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/gwg_2017/_19.html.

⁹⁰ Rakousko. Konsolidovaný federální zákon: Úplná právní úprava o— skutečného vlastníka, zákon o registraci, op. cit. pozn. 83, § 10.

3.2. Ochrana vlastnictví

Dle čl. 11 odst. 1 Listiny platí, že každý má právo vlastnit majetek. Ústavní soud velmi zajímavě k právu vlastnit majetek pojí jako jeho derivát a jako jeho dispoziční složku také právo podnikat ve smyslu § 26 odst. 1 Listiny⁹¹, a tato práva tedy budou v této kapitole analyzována společně.

3.2.1. Právo vlastnit majetek

Zákonodárce v důvodové zprávě v tomto ohledu střet úpravy s ústavním pořádkem neidentifikuje, jelikož nevnímá právnické osoby jako předmět vlastnictví, nýbrž jako subjekt vlastnického práva⁹². Předmětem vlastnictví jsou zde samotné podíly v obchodních korporacích či obecně podíly na prospěchu či hlasovacích právech. Potenciální zásahy do vlastnického práva zapisovaných osob, které by mohly vzniknout následkem zveřejnění jejich vztahu k zapisovaným subjektům v Evidenci, považuje za srovnatelné se zveřejněním údajů o vlastnickém právu osob k nemovitostem v katastru nemovitostí a tyto opět považuje za odůvodněné veřejným zájmem na ochraně důvěry v soukromoprávních vztazích⁹³.

Toto potvrzuje teorie⁹⁴ i samotná dikce čl. 11 odst. 2 Listiny, který o vlastnictví právnických osob jakožto o subjektech vlastnického práva přímo hovoří. I s přihlédnutím k argumentaci v předchozí kapitole s tímto nelze než souhlasit. V tomto kontextu připomínám, že ve značném počtu případů dojde k replikaci již veřejných údajů z veřejných rejstříků v důsledku automatického průpisu údajů, speciálně z obchodního rejstříku. Jak již bylo indikováno výše, v obchodním rejstříku byly již před účinností zákona o evidenci dostupné nejen údaje k fyzickým osobám, ale u akciových společností s jediným akcionářem a společností s ručením omezeným také velikosti podílů, tedy ke zveřejnění majetkových poměrů docházelo do určité míry už dříve.

---

⁹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3212/18. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Vedouci_OVVP/Agenda_de_Portavoz/2-3212-18.pdf.

⁹² Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, právo na vlastnictví podle čl. 11 Listiny a právo podnikat podle čl. 26 Listiny, s. 51 – 52.

⁹³ *Ibidem*.

⁹⁴ TOMOSZEK, M. a VOMÁČKA, V. In. HUSSEINI, Faisal, Michal BARTOŇ, Marian KOKEŠ, Martin KOPA a kolektiv. *Listina základních práv a svobod*. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-812-2, s. 362.

3.2.2. Právo podnikat

Ústavní soud dlouhodobě pojí s právem vlastnit majetek také právo podnikat. Ve svém nálezu ze dne 12. prosince 2017, sp. zn. Pl. ÚS 26/16 se přímo vyjádřil následovně: „*Právo podnikat je odvozeno od práva vlastnit majetek a svobodně s ním nakládat.*“⁹⁵ Tento nálezk pak v teorii posloužil k bližšímu vymezení struktury práva podnikat jako takového, přičemž se toto vymezení opírá o pojmové znaky zákonné definice podnikatele obsažené v ust. § 420 OZ a dělí právo podnikat na (i) právo jednotlivce zahájit výkon určité výdělečné činnosti, a to na vlastní účet a odpovědnost za účelem dosažení zisku, (ii) právo jednotlivce nerušeně vykonávat činnost již zahájenou a (iii) právo mít možnost dosáhnout přiměřeného zisku z podnikatelské činnosti⁹⁶. Toto vymezení je použito v následujících odstavcích jako odrazový můstek pro dílčí posouzení ústavnosti úpravy evidence skutečných majitelů.

Zákonodárce zde opět tvrdí absenci konfliktu s právem podnikat, jelikož zákon o evidenci nepojímá zápis skutečného majitele jako podmínku pro získání živnostenského oprávnění či pro výkon podnikatelské činnosti⁹⁷.

Zde lze oponovat existencí ustanovení zákona, které tvrdí opak. Kupříkladu ust. § 8a živnostenského zákona stanoví podmínku, dle které vybrané obory činnosti volné podle přílohy č. 6 živnostenského zákona nemohou provozovat ty právnické osoby, *jejichž skutečný majitel skutečný majitel podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu není bezúhonný*⁹⁸. Příloha č. 6 živnostenského zákona pak odhaluje, že předmětnými živnostmi jsou z živností volných živnost poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy a poskytování služeb spojených s virtuálním aktivem, a z živností vázaných činnost účetních poradců, vedení účetnictví a vedení daňové evidence.

---

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 12. prosince 2017, sp. zn. Pl. ÚS 26/16. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/Pl._US_26_16_na_web_vcetne_vsech_disentu.pdf.

⁹⁶ MORAVEC, O. In HUSSEINI, BARTOŇ, KOKEŠ, KOPA a kol., op. cit. pozn. 92, s. 749.

⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, právo na vlastnictví podle čl. 11 Listiny a právo podnikat podle čl. 26 Listiny, s. 51 – 52.

⁹⁸ Podmínka se vztahuje rovněž na fyzické osoby, které jsou členem statutárního orgánu právnické osoby, zástupcem právnické osoby v tomto orgánu anebo v postavení obdobném postavení člena statutárního orgánu.

Tato speciální ustanovení do živnostenského zákona připnul v rámci implementace V. AML Směrnice novelizační zákon č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů, který do českého právního řádu transponoval dva významné evropské předpisy z AML oblasti⁹⁹.

Ustanovení tedy logicky odkazuje na úpravu AML zákona, nicméně informace o skutečném majiteli bude nově v Evidenci o skutečných majitelích a režim zapisovaných osob se bude řídit zákonem o evidenci a jeho definicemi.

Tento legislativní odkaz tedy účinností zákona o evidenci pozbude funkčnosti a může v praxi působit výkladové problémy, jelikož by doslovný výklad předpokládal, že definice skutečného majitele v této úpravě se bude řídit definicí v § 4 AML zákona. Takový výklad by však nebral zřetel na ty osoby skutečných majitelů, které sice splňují pravidla zákona o evidenci odůvodňující jejich zápis, ale nejsou podchyceny definicí v AML zákoně, která, jak již bylo diskutováno výše, je neúplná. I zde však předpokládám, že se bude při výkladu zohledňovat účel úpravy, a tedy zákon o evidenci, který definici skutečného majitele podle AML zákona vhodně doplňuje, by měl být výchozím interpretačním hlediskem.

3.2.3. Dílčí závěr

Zákonodárce dle mého ani zde nepochybil ve svém závěru, že úprava evidence skutečných majitelů nenarušuje právo jednotlivce zahájit výkon určité výdělečné činnosti, a to na vlastní účet a odpovědnost za účelem dosažení zisku. Mám za to, že výše uvedená podmínka, obdobně jako obecné a zvláštní podmínky pro podnikání stanovené živnostenským zákonem a jinými předpisy, bude z ústavního hlediska hodnocena jako omezení ve veřejném zájmu, a to zejména z důvodu zajištění kvalitativních podmínek pro výkon daných povolání¹⁰⁰.

---

⁹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019 o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady 2000/642/SVV a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 ze dne 23. října 2018 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005.

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 25. listopadu 2003, sp. zn. I. ÚS 504/03. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=I5-504-03>.

Podmínku bezúhonnosti skutečného majitele předepisuje dále také zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství (dále jen „**zákon o daňovém poradenství**“), který tuto podmínku předepisuje v § 3 odst. 6 pro daňově poradenské společnosti.

Vzhledem k tomu, že výše diskutovaná podmínka v živnostenském zákoně obdobně jako úprava v zákoně o daňovém poradenství míří na podnikání v oblastech, kdy je bezúhonnost bez debat klíčovým předpokladem pro výkon, vnímám toto zákonné omezení jako zcela přiměřené. Žádné z ustanovení zákona o evidenci nemá za následek narušení či omezení práva jednotlivce nerušeně vykonávat činnost již zahájenou ani možnost dosáhnout přiměřeného zisku z podnikatelské činnosti. Ve světle výše uvedeného a bez nutnosti opakovat argumentaci pro vhodnost a potřebnost z předcházející kapitoly, opět považuji test ústavnosti, tj. kombinaci testu přiměřenosti a podmínky podle čl. 4 odst. 4 Listiny, za splněný.

3.3. Ochrana politických práv

Ačkoliv se zákonodárce v důvodové zprávě v části věnované zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky potenciálnímu konfliktu s ústavně zaručenými politickými právy nevěnuje, považují toto zhodnocení za významné, jelikož v této oblasti potenciální třecí plochy spatřují. Předmětem této dílčí analýzy je zejména právo sdružovací ve smyslu čl. 20 Listiny, speciálně právo zakládat politické strany a politická hnutí a právo sdružovat se v nich.

Potenciální kolizi v této oblasti rozpoznávám i v návaznosti na práva analyzovaná v předchozích kapitolách. Usuzuji, že nelze obecně výkon politických práv zcela jednoznačně izolovat od výkonu vlastnického práva a souvisejícím právem vlastnit majetek, jelikož nelze s jistotou vyloučit, že nenastanou situace, kdy se budou majetkové a politické zájmy osob navzájem protkávat, či že se tyto zájmy nebudou nacházet ve střetu se zájmy veřejnými, přičemž toto posouzení bude relevantní obzvláště u osob oprávněných disponovat s veřejnou mocí.

Jak již bylo uvedeno v úvodu práce, je bez pochyb žádoucí, aby mohli občané s důvěrou spoléhat na veřejnou správu ve věcech nakládání s veřejným majetkem a dispozice s veřejnou mocí, přičemž i v těchto případech je jediným možným řešením transparentnost právě ve vztahu k majetkovým zájmům veřejně činných osob. Právě zde má právní úprava evidence skutečných majitelů kapacitu dopomoci.

3.3.1. Zákon o střetu zájmů

Záměrně jsem užila termínu *dopomoci*, jelikož tato otázka již českým právním řádem ošetřována je, a to ust. § 3 zákona o střetu zájmů, které tyto situace řeší zakotvením povinnosti veřejných funkcionářů zdržet se jednání, jehož následkem by mohly mít jejich osobní zájmy vliv na jejich výkon veřejné funkce. Tyto osobní zájmy mohou být majetkové, týkat se přímo posuzované osoby či osob jí blízkých nebo existovat ve formě jiného prospěchu či výhody. Dojde-li k tomuto střetu, má veřejný funkcionář zákaz upřednostnit své zájmy před zájmy, které má jako veřejný funkcionář prosazovat a hájit (§ 3 odst. 2 ZSZ).

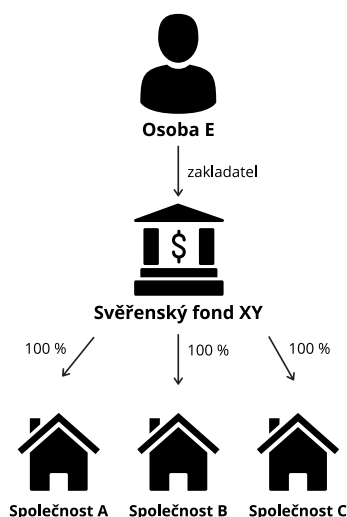
Zákon o střetu zájmů v dalších ustanoveních vymezuje osoby, které za veřejného funkcionáře považuje a těmto stanoví nejen povinnosti, z nichž nejpodstatnější jsou ty týkající se podávání oznámení o osobním zájmu, činnostech, majetku, příjmech a závazcích (§ 7 – 12 ZSZ), ale také zákazy a to hlavně v podobě omezení ve vztahu k některým činnostem z důvodu neslučitelnosti s jejich funkcí, např. vybraní veřejní funkcionáři nesmí vyjma výjimečných případů podnikat nebo provozovat jinou samostatnou výdělečnou činnost (§ 4 ZSZ) nebo být vydavatelem periodického tisku (§ 4a ZSZ). Nejedná se tedy o novou problematiku a již existuje pro tyto účely speciální úprava.

Tím, čím zákon o evidenci skutečných majitelů přispívá do této diskuse a úpravě zákona o střetu zájmu dopomáhá, je skutečnost, že v této oblasti hojí velmi specifické legislativní mezery, které dosud umožňovaly potenciální obcházení výše vytyčených povinností a zákazů veřejných funkcionářů. Specificky jde o dosud neúplně ošetřený případ, kdy se veřejný funkcionář rozhodne za účelem vyhovění zákazům podle zákona o střetu zájmů vyčlenit svůj majetek, který zakládá jeho střet zájmů, ze svého vlastnictví do svěřenského fondu. Vlastnické právo převodce k vyčleněnému majetku po právu zaniká, jelikož vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku (§ 1448 OZ). Toto vyčlenění má translativní povahu, tzn. zakladatel převádí své vlastnické právo na jinou osobu v plném rozsahu, v jakém s ním do převodu disponoval sám, ačkoliv zde není *stricto sensu* jasný adresát tohoto majetku¹⁰¹.

Otázkou však zůstává, jak ošetřit případy, kdy je toto vyčlenění učiněné pouze formálně a materiálně původní vlastník nadále s majetkem disponuje. Právě tuto otázku staví napevno ustanovení § 6 odst. 3 ZOE stručně zmíněné v první části práce, jež zakotvuje pro tuzemské i zahraniční svěřenské fondy nevyvratitelnou domněnku, že jejich skutečnými majiteli jsou *vždy také* zakladatel, svěřenský správce, obmyšlený, osoby oprávněné k výkonu dohledu nad správou uspořádání a ke jmenování či odvolání svěřenského správce nebo obmyšleného, osoba v jejichž zájmu je právní uspořádání zřízeno nebo spravováno, není-li obmyšleným.

---

¹⁰¹ SPÁČIL, Jiří a kolektiv. Občanský zákoník III: Věcná práva (§ 976–1474). Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5.

Obr. 4 – Zakladatel svěřenského fondu

Příkladem lze podle Obr. 4 uvést, že do Evidence skutečných majitelů bude v souladu s touto domněnkou zapsána jako skutečný majitel Svěřenského fondu XY Osoba E. Tato osoba bude *ex lege* rovněž skutečným majitelem i ve Společnostech A, B, C, jelikož jsou tyto majetkem ve Svěřenském fondu XY. Je nutné doplnit, že zakládalo-li v minulosti vlastnictví Společností A, B a C Osobou E její střet zájmů, jejich vyčlenění do Svěřenského fondu XY, ve kterém je Osoba E v pozici zakladatele tento střet zájmů nehojí, jako tomu bylo doposud.

3.3.2. Právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich

V kontextu příkladu podle Obr. 4 by Osoba E mohla namítat, že je touto úpravou limitováno její právo ucházet se o veřejnou funkci, potažmo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich. Odpověď na tuto otázku dal v recentním rozhodnutí Ústavní soud, kdy ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/17 ze dne 11. února 2020¹⁰² otázku případného střetu individuálního majetkového zájmu v souvislosti s nabytím veřejné funkce adresoval takto:

„Právní předpisy České republiky nikomu předem nebrání ucházet se o volenou nebo jinou veřejnou funkci z důvodu možného střetu zájmů založeného na majetku nebo provozování určité činnosti; nestanoví tedy předem, že se o ni vůbec nelze ucházet z důvodu střetu zájmů či vzniku neslučitelnosti funkcí. V takovém případě by sporné otázky musely být vyřešeny dříve, než by k volbě nebo jmenování došlo. Naopak stanoví, že o veřejnou funkci se při splnění dalších podmínek (věk, občanství, vzdělání, odbornost, praxe atd.) může ucházet každý s tím, že případný vznik neslučitelnosti nebo střetu zájmů bude řešen až v případě, že veřejnou funkci nabude. Jinak řečeno, náš ústavní pořádek vyžaduje, aby se rozhodovali uchazeči o veřejnou funkci, nikoli aby stát změnil svou povahu tím, že se přizpůsobí osobní situaci a soukromým zájmům uchazečů a přestane být představitelem veřejného zájmu a obecného blaha pro všechny, jak již bylo vyloženo.“

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 4/17. [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2020/Pl._US_4_17_na_web.pdf.

Ústavní soud tedy postavil napevno, že úprava střetu zájmů nikomu neupírá možnost ucházet se o veřejnou funkci jako takovou, nicméně v případě, že by takovou funkci posuzovaný jednotlivec nabyl, musí být potenciální střet zájmů bez výjimky vyřešen, přičemž taková úprava je zcela v souladu s ústavním pořádkem, který dává v tomto kontextu přednost veřejného zájmu před zájmem takového uchazeče. Posuzovanému jednotlivci je pak touto úpravou dáno na výběr, zdali upřednostní své osobní zájmy a vzdá se této veřejné funkce či naopak. Tuto volbu však nelze rozumět jako omezení Listinou zaručovaného práva zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich, nýbrž jako mantinel vytyčený pro ochranu demokratické společnosti a ústavního pořádku¹⁰³.

K tomuto je ještě nutné doplnit, že dle čl. 20 odst. 3 Listiny předvídá možnost právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich (včetně dalších práv podřazených pod právo sdružovací) omezit zákonem, *je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých*. Toto zákonné omezení hodnotím tedy také jako v souladu i se samotnou Listinou, která zákonné omezení v demokratické společnosti pro ochranu veřejného pořádku nebo pro ochranu práv a svobod přímo předpokládá.

3.3.3. Dílčí závěr

Jednoznačně legitimní cíle, které zákon o střetu zájmů a zákon o evidenci skutečných majitelů sledují, jsou v tomto ohledu zcela stěžejními opěrnými body demokratické společnosti, a úpravy tedy plní kritérium potřebnosti. Zákon o evidenci v tomto kontextu dle mého tím, že se mu daří cílit i na dosud nepodchycené případy a napomáhá naplnění jmenovaných účelů obou úprav, vyhovuje nejen kritériu potřebnosti, ale také kritériu vhodnosti.

Otázku, zda úprava šetří podstaty a smyslu těch práv, které ve své podstatě narušuje a posouzení závažnosti obou v kolizi stojících základních práv zodpověděl Ústavní soud ve výše citovaném ustanovení. Argumentaci Ústavního soudu respektuji a plně se s ní ztotožňuji. Úpravu zákona o evidenci skutečných majitelů v kombinaci se zákonem o střetu zájmů tedy ve světle posouzení Ústavního soudu a výše předestřených argumentů nemohu vyhodnotit jako neústavní.

---

¹⁰³ *Ibidem*.

4. Obchodní aspekty právní úpravy skutečných majitelů

4.1. Podnikatelská seskupení

Česká právní úprava rozeznává dichotomii mezi nezávislou obchodní korporací a obchodní korporací, která je součástí tzv. **podnikatelského seskupení**. Zatímco nezávislé obchodní korporace fungují samy o sobě a do jejich činnosti není zasahováno vlivem zevnitř ani vně, u obchodních korporací, které jsou součástí podnikatelského seskupení, je ve význačné míře zastoupen prvek vlivu¹⁰⁴. Koncernové právo rozeznává celkem tři metody výkonu tohoto vlivu v závislosti na jeho významnosti, jimiž jsou ovlivnění, ovládání a koncern¹⁰⁵. Rozbor této sekce obchodního práva ve vztahu k úpravě evidence skutečných majitelů je zdůvodněn netoliko explicitními legislativními odkazy obsažené v zákoně o evidenci, ale též příbuzností úprav.

4.1.1. Ovlivnění

IV. AML Směrnice v čl. 3 odst. 6 definuje skutečného majitele jako *fyzickou osobu nebo osoby, které v konečném důsledku vlastní nebo kontrolují klienta, nebo fyzickou osobu nebo osoby, jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí*. Jak již bylo analyzováno výše, úprava zákona o evidenci vzala druhou část definice a implementovala ji do definice skutečného majitele jako prvek koncového prospěchu. Pro účely úvahy si zde však dovoluji vyjmout dílčí část této definice a to „*jejichž jménem se transakce provádí*“. Kdyby zákonodárce úžeji sledoval původní znění IV. AML Směrnice, zachytil by, že hovoří o jednotlivých transakcích. Však i anglické znění relevantní části definice zní „*on whose behalf a transaction or activity is being conducted*“, a referuje na *transakce* též v jednotném čísle s neurčitým členem. Za zamýšlení *de lege ferenda* tedy stojí posouzení, zda teoreticky nemohl být úmysl evropské úpravy zachytit i ty osoby, jež těží individuální prospěch z jednotlivých transakcí nahodile a nikoliv dlouhodobě.

Česká úprava obchodního práva tento méně kvalifikovaný projev ovládání zná jako *ovlivnění* ve smyslu ust. § 71 ZOK. Koncepce ovlivnění se rovněž váže na materiální pojetí, nicméně pro účely úpravy ovlivnění je právně relevantní toliko vliv s negativním důsledkem.

---

¹⁰⁴ ČERNÁ, S. In. ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a kolektiv. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-991-8, s. 232.

¹⁰⁵ *Ibidem*.

Úprava ovlivnění totiž vychází zejména z toho, že kdokoliv ovlivní jednání korporace k její újmě, by měl nahradit škodu¹⁰⁶. Úprava pro účely evidence skutečných majitelů by naopak měla cílit i na ty transakce, které mají šťastný konec a ze kterých ta která osoba může těžit prospěch. Mírně-li tedy pokrýt všechny osoby, záměr by měl cílit jak na osoby, které mají prospěch z jednotlivých transakcí, tak na osoby, které mohou svým vlivem ponoukat obchodní korporaci k transakcím většího rozsahu; vlivnou osobou by tedy byl *každý*, kdo pomocí svého vlivu rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace a z transakce učiněné v důsledku tohoto ovlivnění může těžit podstatou část z celkového prospěchu. Takové ovlivnění by mohlo být činěno přímo i nepřímo, osobami figurujícími ve vlastnické či organizační struktuře posuzované entity i osobami stojících zcela mimo (např. osoba blízká)¹⁰⁷.

Pro účely evidence skutečných majitelů by však povinnost zapisovat každou takovou transakci a takovou osobu mohla být pro evidující osoby i pro orgány pověřené správou Evidence skutečných majitelů až příliš administrativně náročná a s tímto nespécifikovaným rozsahem by mohl evidujícím osobám bránit v efektivním výkonu své podnikatelské činnosti. Nedovedu si představit, že by taková úprava obstála v testu přiměřenosti, naopak mám obavy, že by úprava v tomto rozsahu mohla být vyhodnocena jako extrémně disproporční a v krajním případě by jí Ústavním soudem mohl být přisouzen rdousící efekt.

Rozuzlením této peripetie by mohlo být vymezení prahových hodnot, které by sloužily jako hranice pro identifikaci těch kterých transakcí a vlivných osob s nimi spojených, které by svým významem již podléhaly evidenci. Prahové hodnoty by mohly být určující jak pro hodnotu jednotlivých transakcí, tak pro podíl na prospěchu. Takové prahové hodnoty by mohly být specifikované v podobě konkrétních částek po vzoru úpravy obsažené v AML zákoně [např. § 13a, § 14 písm. c) nebo § 28] nebo by je mohl zákonodárce stanovit procentuálně v závislosti na jiné charakteristice posuzovaných subjektů, které se budou v jednotlivých případech lišit, kupříkladu na výši základního kapitálu. Toto rozšíření uvažuji zejména z toho důvodu, že by při efektivní formulaci mohla vyčtyat nad rámec analyzované úpravy i ty případy, kdy vlivnou osobou není osoba, která splňuje podmínky ovládnutí, avšak blíží se mu.

---

¹⁰⁶ HAVEL, B. In. ŠTENGLOVÁ, HAVEL, CILEČEK, KUHN a ŠUK, op. cit. pozn. 54, s. 237.

¹⁰⁷ *Ibidem*.

4.1.2. Ovládání

S obchodněprávním institutem ovládání zákon o evidenci efektivně pracuje ve vztahu k určení osoby s koncovým vlivem a pro účely výpočtu výše nepřímého podílu na hlasovacích právech (§ 4 ZOE). Zákonodárce tak činil s přihlédnutím k zažité praxi a zejména k možnosti využít dosavadní judikaturu a existující právní teorii¹⁰⁸. Jelikož se propojení mechanismů ovládání s evidencí skutečných majitelů již věnovala kapitola 2.2.2 věnovaná posouzení osob s koncovým vlivem, v této části už jen stručně analyzuji nejvýznamnější implikace plynoucí z uplatnění vyvratitelných domněnek zakládajících ovládání.

Vyvratitelné domněnky ovládání upravuje ust. § 75 ZOK, dle kterého jsou následující situace základem pro úvahu, že právě tyto osoby jsou osobami ovládajícími, a pro účely zákona o evidenci i osobami s koncovým vlivem, a tedy skutečným majitelem:

- (i) možnost jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy statutárního orgánu (či osob v obdobném postavení, tzn. likvidátora nebo prokuristy¹⁰⁹), členy kontrolního orgánu, případně takové jmenování či odvolání prosadit;
- (ii) podíl na hlasovacích právech alespoň 40 %;
- (iii) osoby jednající ve shodě, které mají společný podíl na hlasovacích právech alespoň 40 %; a
- (iv) podíl na hlasovacích právech alespoň 30 %, představoval-li tento podíl více než polovinu hlasovacích práv osob přítomných na posledních třech jednáních nejvyššího orgánu posuzované korporace.

Ovládání tedy spočívá v možnosti blokovat či prosazovat klíčová rozhodnutí a na možnost prosadit jmenování nebo změnu složení statutárního, obdobného nebo kontrolního orgánu¹¹⁰. Zatímco domněnky v bodech (i), (ii) a (iv) jsou poměrně jednoznačné, pro účely úpravy evidence skutečných majitelů je nutné stručně posoudit jednání ve shodě podle bodu (iii).

---

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu o evidenci, op. cit. pozn. 20, k § 2, k písmenům c) až e), s. 69.

¹⁰⁹ HAVEL, B. In. ŠTENGLOVÁ, HAVEL, CILEČEK, KUHN a ŠUK, op. cit. pozn. 54, s. 253.

¹¹⁰ *Ibidem*.

Jednání ve shodě podle bodu (iii) je upraveno v ust. § 78 ZOK, které ho definuje jako *jednání dvou nebo více osob nakládajících s hlasovacími právy za účelem ovlivnění, ovládání nebo jednotného řízení obchodní korporace*. Z tohoto jednání jsou takto ve shodě jednající osoby odpovědné společně a nerozdílně. Toto ustanovení dále předepisuje celkem devět vyvratitelných domněnek, které stanoví postavení jakých osob v kombinaci s další osobou či osobami zakládá jednání ve shodě. Jakkoliv se toto posouzení může jevit jako komplikované, pro účely zjištění osoby skutečného majitele je nutné investigovat i tato kritéria.

Zákon při splnění podmínek stanovených domněnkami ovlivnění předpokládá, toto lze však vyvrátit důkazem opaku, přičemž důkazní břemeno je přeneseno na osoby, jejichž jednání ve shodě úprava presumuje¹¹¹. Pro úplnost lze doplnit, že již nejsou bez dalšího zakázány dohody o výkonu hlasovacího práva, jelikož právě tyto budou titulem pro jednání ve shodě¹¹² a právě tyto budou nejvhodnějším podkladem dosvědčujícím skutečnost jednání ve shodě a postavení dotčených skutečných majitelů.

4.1.3. Koncern

Posouzení vertikálních podnikatelských seskupení v rozsahu, v jakém je zná zákon o obchodních korporacích, lze v souvislosti s úpravou zákona o evidenci skutečných majitelů zakončit úvahou nad jeho implikacemi na tu nejkvalifikovanější formu ovládání, tj. koncern. Dle ust. § 79 odst. 1 ZOK tvoří koncern jedna či více právnických osob podrobených jednotnému řízení jinou osobou nebo osobami. Jednotným řízením se zde rozumí možnost řídicí osoby sledovat a prosazovat koncernovou politiku. Pro účely zákona o evidenci není podstatné, zdali se jedná o přiznaný či nepřiznaný koncern.

Koncerny jsou pro účely evidence skutečných majitelů poměrně jednoduché na posouzení, jelikož postavení skutečného majitele je zde opět určeno v zásadě *ex lege*. Ust. § 74 odst. 3 ZOK najisto stanoví, že řídicí osoby v koncernovém uskupení jsou vždy ovládajícími osobami, tedy pro účely zákona o evidenci rovněž osobami s koncovým vlivem, a tedy skutečnými majiteli posuzované entity.

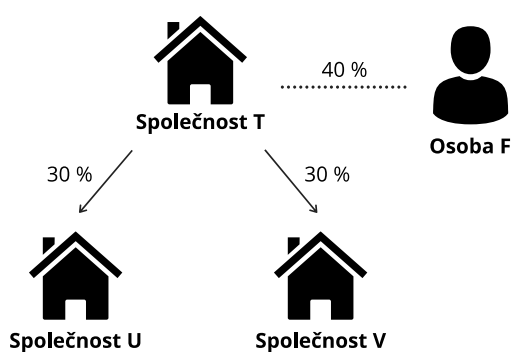
¹¹¹ *Ibidem.*

¹¹² *Ibidem.*

4.1.4. Tichá společnost

Ačkoliv smlouva o tiché společnosti (§ 2747 OZ) nezakládá podnikatelské seskupení jako takové, považují za vhodné zařadit k podnikatelským seskupením také diskusi o tichém společenství, jelikož i to zakládá určité propojení s další osobou. Uzavřením smlouvy o tiché společnosti vzniká vztah mezi tichým společníkem a společností, v rámci kterého se tichý společník zavazuje k poskytnutí vkladu a společnost se recipročně zavazuje tichému společníkovi vyplácet podíl na zisku. Tichý společník se podílí na výsledcích podnikání nejen na zisku, ale co do výše svého vkladu i na ztrátě¹¹³.

Tichý společník se přitom nemusí nijak aktivně či přímo účastnit na podnikatelské činnosti společnosti, nicméně nelze bez dalšího jeho součinnost vyloučit¹¹⁴. Třebaže může smlouva o tiché společnosti stanovit tichému společníkovi další práva nad rámec informačních práv garantovaných zákonem (§ 2749 OZ), ze základní povahy smlouvy nemá tichý společník možnost ve společnosti vykonávat vliv a nevztahují se na něj práva a povinnosti přiznaných společníků. Postavení skutečného majitele se bude tedy v této základní formě vázat především na právo na podíl na zisku.

Obr. 5 – Podíl na prospěchu tichého společníka

Ukázka na Obr. 5 slouží pro ilustraci situace, kdy má tichý společník Osoba F natolik významný podíl na zisku Společnosti T, že je v postavení koncového příjemce ve smyslu § 3 odst. 2 ZOE, a tedy skutečným majitelem. Podkladem pro zápis může posloužit smlouva zakládající tichou společnost. Příkladem je uvedena jednoduchá vztahová struktura, tichým společníkem však mohou být také právnické osoby, a u těch by bylo nutné dále pátrat po konkrétní fyzické osobě¹¹⁵.

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1733/2010. [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E479D840E92CCB35C1257C0E003D022E?openDocument&Highlight=0.

¹¹⁴ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)* II. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. S. 1269.

¹¹⁵ Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu: *Zjišťování skutečného majitele povinnými osobami*. Finanční analytický úřad [online]. Praha, 29. října 2013 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1495011685_cs_metodicky_pokyn_c_3_zjistovani_skutecneho_majitele.pdf.

Ačkoliv zákon nepředepisuje písemnou formu, která je pro účely právní jistoty doporučena, smlouvu o tiché společnosti lze uzavřít i ústně¹¹⁶. V takových případech by se postavení skutečného majitele tichého společníka dalo doložit rozhodnutím valné hromady o schválení smlouvy o tiché společnosti [např. § 190 odst. 2 písm. j) ZOK], nebo rozhodnutí o rozdělení zisku [např. § 421 odst. 2 písm. h) ZOK].

4.1.5. Dílčí závěr

K úpravě podnikatelských uskupení má úprava evidence skutečných majitelů kvůli společnému tématu ovládání a uplatňování vlivu blízko a není tedy divu, že se zákonodárce v překrývajících sférách rozhodl novou úpravu opřít o již existující a dobře fungující doktrínu. Tato kombinace funguje v symbióze, obě úpravy si navzájem nepřekáží, ba naopak shledávám, že jsou si nápomocné v dosahování svých účelů.

Za účelem dosažení maximálního pokrytí materiálních účelů úpravy evidence skutečných majitelů nabízím k diskusi *de lege ferenda* rozšíření této úpravy i směrem k individuálním ovlivněním, jejichž následkem dojde k hodnotou významnějším dílčím transakcím či možnosti těžít nezanedbatelný prospěch. Tuto úvahu však činím se zřetelem na skutečnost, že úprava evidence skutečných majitelů by v návaznosti na požadavek přiměřenosti mířila převážně na ta ovlivnění a transakce, které by dosahovaly významnějšího rozsahu. Navrhované prahové hodnoty by tedy musely být poměrně vysoké a forma ovlivnění by musela být kvalifikovanější, tedy materiálně by se blížila ovládání jako takovému.

---

¹¹⁶ *Ibidem*.

4.2. Veřejné zakázky

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „**zákon o veřejných zakázkách**“ nebo „**ZZVZ**“) ve svých zásadách zadávání veřejných zakázek jako první uvádí zásadu transparentnosti. Jak již bylo diskutováno v průběhu této práce, jakékoliv nakládání s veřejným majetkem by mělo podléhat přísné kontrole jak ze strany státu, tak ze strany veřejnosti. Tato kontrola je možná pouze za předpokladu, že bude umožněna maximální visibilita nad tím, jakým způsobem, a zvláště kým je s veřejnými prostředky nakládáno. Nejinak tomu je i v režimu zadávání veřejných zakázek.

4.2.1. Skutečný majitel vybraného dodavatele

Zákon o veřejných zakázkách v ustanovení § 122 odst. 4 stanoví zadavatelům veřejných zakázek povinnost zjistit z Evidence u vybraného dodavatele jeho skutečného majitele opět s odkazem na AML zákon. Tento údaj o skutečném majiteli pak musí být přímo uveden v dokumentaci o veřejné zakázce. Obdobně jako u výše diskutovaného živnostenského zákona i zde zákon o veřejných zakázkách obsahuje legislativní odkaz přímo na AML zákon. I v tomto případě předpokládám, že s přihlédnutím k zaměření úpravy zákona o veřejných zakázkách se posouzení skutečného majitele nezúží na definici skutečného majitele podle AML zákona, nýbrž že bude zohledněna též úprava obsažená v zákoně o evidenci.

Za účelem zjištění bude opět umožněn dálkový přístup do Evidence příslušnému zadavateli a také Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže podle § 122 odst. 4 ZZVZ, kterému je svěřen výkon dohledu při zadávání veřejných zakázek zákonem č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Nelze-li však zjistit údaje o skutečném majiteli z Evidence skutečných majitelů, tyto orgány veřejné moci mohou v případě zjištění nesrovnalosti v Evidenci skutečných majitelů soudu příslušnému k zápisu oznámit identifikované nesrovnalosti včetně situací, kdy v Evidenci nejsou zapsány žádné údaje (§ 42 odst. 1 ZOE).

Pro účely zadávání veřejných zakázek však zákon o veřejných zakázkách zadavateli dává rovněž možnost údaj o skutečném majiteli od vybraného dodavatele přímo vyžádat společně s doklady osvědčující tvrzené skutečnosti (§ 122 odst. 5 ZZVZ).

Tato povinnost je však obligatorní a nelze jí nevyhovět pouhým tvrzením, že skutečného majitele vybraný dodavatel nezná či nechce identifikovat. Ustanovení § 104 odst. 2 přitom vyžaduje předložení dokladů, proto jejich nahrazení čestným prohlášením není možné¹¹⁷. Jinak tomu bude v případech, kdy entita skutečného majitele nemá či ho nelze nijak určit, přičemž v těchto případech by mělo stačit sdělení této informace v jakékoliv formě¹¹⁸.

Není-li tato povinnost splněna ani po opakované výzvě, vybraný dodavatel by měl být z veřejné zakázky vyloučen ve smyslu § 48 ZZVZ. Zde je však nutné se vypořádat s textací ustanovení, jelikož první odstavec omezuje možnost vyloučení účastníka zadávacího řízení pouze z důvodů stanovených tímto zákonem. Zde bych za účelem naplnění účelů obou úprav užila interpretační zásadu *lex posterior derogat priori* a aplikovala úpravu zákona o evidenci a zákona o střetu zájmů před tímto ustanovením zákona o veřejných zakázkách.

4.2.2. Důsledky postavení skutečného majitele na účast

Zákon o evidenci ve vztahu k veřejným zakázkám nevstupuje pouze jako poskytovatel rejstříku, ze kterého by v ideálním případě žádoucí údaje měly být okamžitě zjistitelné, nýbrž také jako rozšířitel sítí dosavadního AML zákona v tom smyslu, že i zde v souladu se svými cíli tato úprava zachytí více osob skutečných majitelů. V praxi to bude znamenat, že osoby, které dosud byly v postavení, které nezachycovala definice skutečného majitele obsažená v AML zákoně, budou nově rovněž uvedeny v dokumentaci o veřejné zakázce.

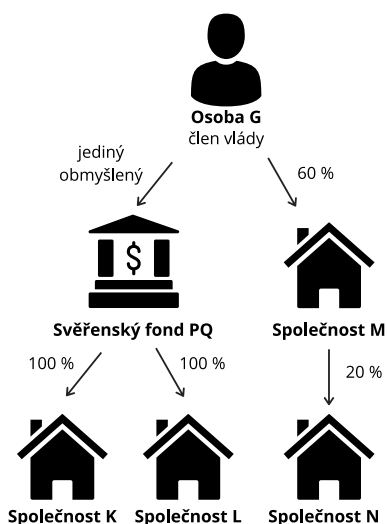
Ve vybraných případech bude mít úprava evidence skutečných majitelů za následek vyloučení některých osob ze zadávacích řízení, a to jak v postavení účastníka, tak jako poddodavatele, prostřednictvím kterého dodavatel prokazuje kvalifikaci. Tato specifická situace se uplatní na ty obchodní společnosti, ve kterých má některý z členů vlády nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu, v jehož čele není člen vlády (nebo jimi ovládaná osoba) podíl představující alespoň 25 % účasti (§ 4b ZSZ).

Zákon o evidenci i zde vstupuje se svými nevyvratitelnými domněnkami, díky kterým budou ošetřeny i ty případy, budou-li tyto společnosti vloženy do svěrenského fondu.

---

¹¹⁷ DVOŘÁK, David, Tomáš MACHUREK, Petr NOVOTNÝ, Milan ŠEBESTA a kolektiv. *Zákon o zadávání veřejných zakázek: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-651-7. S. 728.

¹¹⁸ *Ibidem*.

Z vlastnické struktury uvedené na Obr. 6 lze vyčíst, že by Osoba G měla být zapsaná jako skutečný majitel u Svěřenského fondu PQ, i obou Společností K a L. Rovněž bude skutečným majitelem Společnosti M. Vzhledem k podílům se žádná z těchto společností nemůže účastnit veřejných zakázek.

Jedinou společností, která se smí veřejných zakázek účastnit, je Společnost N, jelikož je jedinou, ve které má Osoba G, člen vlády, účast ve výši 20 %, tedy prahová hodnota 25 % zůstává nepřekročena.

Obr. 6 – Obmyšlený svěřenského fondu

Ústavní soud se k problematice omezení přístupu k veřejným zakázkám z důvodu střetu zájmů a jeho potenciálnímu zásahu do práva vlastnit a svobodně nakládat se svým majetkem vyjádřil v již referovaném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/17 ze dne 11. února 2020¹¹⁹. Ve svém odůvodnění zohlednil neurčitost pojmu neveřejného zájmu a nutnost přizpůsobit jeho posuzování individuálním okolnostem konkrétních případů. Ústavní soud však také zdůraznil rozdílnost nároků na preventivní či profylaktické působení zákona o střetu zájmů a na prokazování případného porušení pravidel s ním souvisejících.

„Proto je třeba poukázat na poznatek, podle kterého si musí zákonodárce uvědomit, že veřejným činitelům nelze zakázat, aby si uvědomovali své soukromé zájmy (ani to nejde prokázat); nemůže jim proto zakázat, aby se cítili vděční za přijetí daru, či nějaké zvýhodnění, ale může jim zakázat, aby dary ve vymezených případech přijímali, aby se ucházeli o veřejné zakázky, dotace, aby vstupovali od obchodních vztahů se státem a jinými veřejnoprávními korporacemi atd.¹²⁰“

Ústavní soud tedy toto omezení členů vlády nebo vedoucích jiných ústředních správních úřadů ve vztahu k účasti na veřejných zakázkách posvětil.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. února 2020, sp. zn. Pl. ÚS 4/17. [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: [https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/Pl. US 4 17 na web.pdf](https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/Pl._US_4_17_na_web.pdf)

¹²⁰ *Ibidem.*

4.2.3. Dílčí závěr

Zákon o evidenci velmi účinně rozšiřuje výše analyzovanou úpravu střetu zájmů na úpravu zadávání veřejných zakázek. Tuto extensi vítám jako vhodné ošetření situací, ve kterých považuji za vhodné u osob, u kterých hrozí střet zájmů, eliminovat veškeré riziko, že by mohly rozhodovat ve prospěch svých osobních zájmů. Ačkoliv podle Ústavního soudu nelze uvažovat veřejný zájem ve vztahu ke všem nabídkám učiněným státem či územní veřejnoprávní korporací automaticky, ve většině případů se však domnívám, že svou roli ve větší či menší míře veřejný zájem hrát bude.

V této oblasti lze pro úplnost ještě uvažovat *de lege ferenda* nad důsledností vyžadování konkrétně těchto údajů v zadávacím řízení. V rámci legislativního procesu bylo Senátem Parlamentu České republiky v pozměňovacím návrhu¹²¹ mj. navrhováno, aby byly v zákoně o veřejných zakázkách konkretizovány postupy a důsledky přímo v souvislosti s údaji o skutečném majiteli. Tyto postupy implikují z ustanovení vztahujících se k dokládaným podkladům obecně, nicméně je k úvaze, zdali s přihlédnutím k veřejnému zájmu a účelu úpravy není vhodné zařadit efektivnější nástroje vymáhání konkrétně této povinnosti např. ve formě rozšíření vyšetřovacích pravomocí dotčených orgánů.

Zákon o střetu zájmů zde za asistence zákona o evidenci slouží jako jakýsi filtr, který dokáže odhalit neslučitelnost mezi veřejnou funkcí, potažmo podílení se na procesu zadávání veřejných zakázek a účasti na nich. Avšak tato neslučitelnost není řešena *ex iure*, nýbrž je i v tomto případě zcela na volbě posuzovaného jednotlivce, zda upřednostní své osobní majetkové zájmy a bude se chtít nadále o veřejné zakázky ucházet či se přikloní k podílení se na veřejné moci bez této možnosti. Role zákona o evidenci skutečných majitelů je i v této sféře vedlejší, zákon zde vstupuje jako doplňkový nástroj, který napomáhá základním úpravám dosáhnout svých cílů i tam, kam v původní podobě nedosáhly. O to významnější tuto vedlejší roli úpravy evidence skutečných majitelů shledávám.

---

¹²¹ Usnesení Senátu k tisku 886/0: Sněmovní tisk 886/6, část č. 1/2 [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=886&ct1=6>.

4.3. Ochrana hospodářské soutěže

Česká právní doktrína rozlišuje dvě větve soutěžního práva, a to právo nekalé soutěže a právo proti omezování hospodářské soutěže¹²². Úprava evidence skutečných majitelů však může být relevantní zejména pro oblast hospodářské soutěže podle zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále jen „**zákon o ochraně hospodářské soutěže**“ nebo „**ZOHS**“) a to především ve vztahu ke spojování soutěžitelů. Úvodem je nutné poznamenat, že tato kapitola je opět úvahou *de lege ferenda*, jelikož zákon o evidenci neodkazuje ani nijak výslovně nezvažuje úpravu obsaženou v zákoně o ochraně hospodářské soutěže a *vice versa*.

4.3.1. Spojování soutěžitelů

Spojování soutěžitelů je procesem, v rámci kterého dochází ke spojení dvou nebo více do té doby samostatných soutěžitelů, kdy jednotka kontrolující alespoň jednoho soutěžitele nabyde možnost přímo či nepřímo kontrolovat dalšího soutěžitele, nebo v případě založení společně kontrolovaného soutěžitele (§ 12 ZOHS), přičemž schválení podléhají pouze ty transakce, jejichž účastníci splní obratová kritéria podle § 13 ZOHS. Do působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže spadají transakce relevantní pro hospodářskou soutěž probíhající na území České republiky a zpravidla budou tedy předmětem posouzení soutěžitelé, kteří jsou aktivní na tuzemském relevantním trhu. V České republice mohou samozřejmě podnikat i zahraniční právnické osoby, v drtivé většině případů se však bude jednat o spojování mezi nebo s českými společnostmi, tj. společnostmi platně založenými a fungujícími podle českého práva. Pro účely této analýzy se tedy zaměříme výlučně na ty tuzemské.

Spojítost s úpravou evidence skutečných majitelů spatřuji u spojování soutěžitelů především v posuzování kontroly. Zákon o ochraně hospodářské soutěže definuje pojem kontroly jako možnost vykonávat na základě právních nebo faktických skutečností rozhodující vliv na činnost jiného soutěžitele nebo jeho část.

---

¹²² ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a Jan DĚDIČ. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-333-4, s. 249 – 312.

Tento rozhodující vliv má být založen buď vlastnickým právem nebo právem užívání k závodu či části kontrolovaného soutěžitele či jiné skutečnosti zakládající takovou možnost vykonávat rozhodující vliv na jeho složení, hlasování či rozhodování (§ 12 odst. 4 ZOHS). Zřetelně zde rozpoznávám podobnost pojmů *kontroly* v kontextu spojování soutěžitelů a *ovládání* v kontextu evidence skutečných majitelů¹²³.

4.3.2. Využití údajů z Evidence skutečných majitelů

Řízení o povolení spojení se zahájí na návrh (§ 15 ZOHS). K takovému návrhu na povolení spojení je nutné přiložit tzv. **dotazník k povolení spojení**, jehož náležitosti v základní i zjednodušené verzi pro účely zjednodušeného řízení o povolení spojení (§ 16a ZOHS) stanoví vyhláška č. 294/2016 Sb., kterou se stanoví podrobnosti odůvodnění návrhu na povolení spojení soutěžitelů a dokladů osvědčujících skutečnosti rozhodné pro spojení. V tomto dotazníku jsou uvedeny informace o navrhovatelích, podrobnosti k posuzovanému spojení a relevantní údaje týkající se vlastnictví a kontroly. Dále je nutné vymezit relevantní trhy a dotčená odvětví, identifikovat personální propojení a uvést údaje k dřívějším spojeníům či ty, které by mohly být relevantní pro posouzení unijní dimenze.

Právě s některými z těchto údajů by mohla vypomoci evidence skutečných majitelů. Ve vztahu k posuzovanému soutěžiteli se v dotazníku k povolení spojení uvádí informace o:

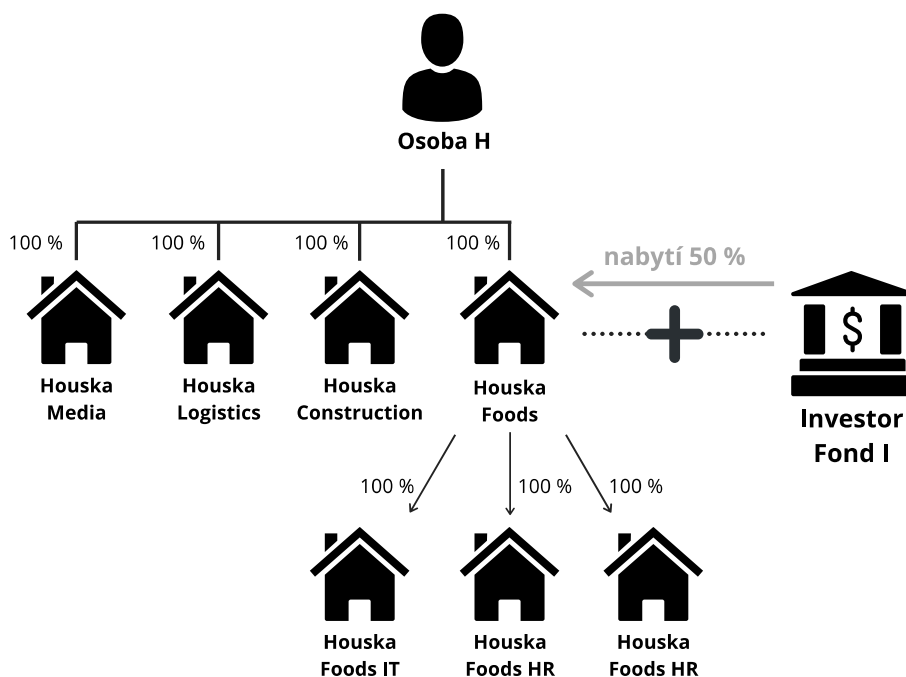
- (i) osobách přímo či nepřímo kontrolujících spojující se soutěžitele,
- (ii) osobách, které jsou přímo či nepřímo kontrolovány spojujícími se soutěžiteli, osobami podle bodu (i);
- (iii) osobách, které jsou kontrolovány společně dvěma či více osobami podle bodů (i) a (ii).

Dotazníky v základní i zjednodušené verzi k těmto údajům pak výslovně uvádí, že tyto mohou být doloženy tabulkami nebo organigramy, které znázorní strukturu vlastnictví a struktury, tedy stejnými dokumenty, kterými lze doložit skutečné vlastnictví.

---

¹²³ Tento výklad je rovněž v souladu s Nařízením Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (Nařízení ES o spojování), dle kterého se kontrola skládá z práv či jiných prostředků, které mají za následek možnost rozhodujícího vlivu v určitém podniku.

Kdyby si mohl Úřad pro ochranu hospodářské soutěže tyto údaje k vlastnickým strukturám a ovládnutí získat z ověřeného zdroje, u kterého již při zápisu soudem či u notáře proběhlo materiální ověření dokládaných skutečností v možném rozsahu, mohl by být celý proces posuzování spojení urychlen, jelikož by toto posouzení nemusel opětovně činit.

Obr. 7 – Nabytí podílu investičním fondem Investor Fond I ve společnosti Houska Foods

Ilustrační transakce vyobrazená na Obr. 7 spočívá v nabytí podílu Investora ve Společnosti Houska Foods za účelem následné společné kontroly s Osobou H, která je jejím jediným společníkem. Pracujme s asumpcí, že tato transakce podléhá schválení a všechny zmíněné subjekty jsou založené podle českého práva. Ke všem společnostem skupiny Houska bude jako skutečný majitel zapsána Osoba H. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže by si z Evidence teoreticky mohl sám vybrat a zjistit relevantní údaje k jednotlivým společnostem a z informace zakládající skutečné vlastnictví vyčíst pro účely posouzení spojení povahu a způsob kontroly. Podle Obr. 7 by tedy z Evidence zjistil údaje k celé skupině Houska včetně Osoby H a její kontroly. S přihlédnutím k podílům by v tomto konkrétním případě byly údaje replikovány z obchodního rejstříku v rámci automatického průpisu, nicméně uvažují, že by tento systém měl fungovat i u údajů, listin a organigramů poskytnutých v rámci zápisu svépomocí u soudu nebo notáře.

Závěrem lze dodat, že tento postup není nikterak revoluční; údaje z informačních systémů veřejné správy a případnou součinnost český právní řád zná už nějaký čas. Ust. § 15 zákona č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, umožňuje Ministerstvu vnitra České republiky v rámci plnění úkolů spojených se správou datových schránek využívat údaje ze základního registru obyvatel a evidence obyvatel. Ke stejným registrům uděluje v oblasti veřejné podpory přístup koordinacním orgánům (tj. Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Ministerstvu zemědělství), poskytovatelům veřejné podpory nebo poskytovatelům podpory malého rozsahu ust. § 5a zákona č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Toto ustanovení rozšiřuje přístup též na informační systém cizinců.

4.3.3. Dílčí závěr

Přestože zákon o evidenci nepředvídá využití údajů z Evidence skutečných majitelů Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, rozpoznávám i v této oblasti potenciál pro další, byť velmi specifické, propojení činnosti veřejné správy s údaji v informačním systému veřejné správy, které již byly kompetentními orgány obstarány a ověřeny. Nejvýraznější souvislost v tomto odvětví vidím u procesu posuzování spojování podniků, nicméně věřím, že by toto využití mohlo najít svůj účel i v oblasti veřejné podpory, kde jsou vlastnické struktury diskutovány zejména v kontextu poskytování podpory *de minimis*, a to specificky v situacích, kdy se posuzuje, na jaké které propojené podniky se za účelem podpory má nahlížet jako na jeden podnik¹²⁴. Za předpokladu, že by došlo k propojení rejstříků na úrovni EU, dalo by se toto řešení do budoucna přenést i do úpravy transakcí s unijní dimenzí.

Pro celistvost analýzy je nutné připomenout, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nepatří mezi vyjmenované veřejnoprávní subjekty, kterým je udělen přístup ke všem údajům o skutečném majiteli podle § 16 ZOE. Tento přístup byl Úřadu udělen na základě zákonného zmocnění podle § 16 odst. 2 písm. s) ZOE v souvislosti s jeho agendou v oblasti zadávání veřejných zakázek podle výše diskutovaného § 122 odst. 4 ZZVZ. Přesto bych však ve světle zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí preferovala samostatné zmocnění v zákoně o ochraně hospodářské soutěže, aby byl dálkový přístup ošetřen i pro tyto konkrétní účely.

---

¹²⁴ Metodická příručka k aplikaci pojmu „jeden podnik“ z pohledu pravidel podpory *de minimis*. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: http://www.uohs.cz/download/Sekce_VP/VP_update/Metodicka_prirucka_jeden_podnik_rev-12_04_2017.pdf.

Závěr

V českém právním řádu donedávna chyběla samostatná rámcová úprava evidence skutečných majitelů, která by se soustředila výlučně na evidenci, tj. na její hmotněprávní a procesněprávní stránku. Zákon o evidenci pro přehlednost právního řádu v tomto ohledu činí mnohé. Zákonodárce při jeho tvorbě logicky vycházel z evropského základu V. AML Směrnice, zužitkoval však také již fungující části tuzemského právního řádu, se kterými se úprava evidence skutečných majitelů ve vybraných místech překrývá. Tvůrcům zákona se také podařilo velmi zdařile zohlednit legislativní nedostatky, které se i ve velmi specifických případech daří hojit.

V první části diplomové práce jsem se věnovala hloubkové analýze nové úpravy evidence skutečných majitelů se záměrem identifikovat její účely a zhodnotit nástroje, které má pro jejich dosažení k dispozici. Jako stěžejní cíle této úpravy rozpoznávám úsilí sjednotit úpravu evidence skutečných majitelů do jednoho předpisu, vytvořit co nejširší síť pro zachycení co nejvíce osob odpovídajících definici skutečných majitelů, zefektivnit proces zápisu i administrativu se zápisy spojenou, zaplnit legislativní mezery tam, kde by úprava mohla pomoci, a zajistit soulad s právem EU za zachování přehlednosti a srozumitelnosti práva tuzemského.

Definice pojmu skutečného majitele je nově pro účely evidence postavená na širším základu, který primárně zohledňuje materiální pojetí skutečného vlastnictví, nově doplněné také o prospěchový prvek. Toto v první řadě materiální pojetí je však doplněno formálními kritérii ve formě vyvratitelných i nevyvratitelných domněnek, které mají za účel případný proces zjištění skutečného majitele zjednodušit, případně postavit najisto řešení situací, kdy osoba skutečného majitele není či nelze identifikovat. Volbu kombinovat obě tato pojetí skutečného vlastnictví hodnotím jako nejefektivnější řešení, které má největší šanci zachytit maximum skutečných majitelů.

Po hmotněprávní stránce zákon o evidenci vymezuje klíčové pojmy a stanoví, dle jakých kritérií lze postavení skutečného majitele zjistit a jakými listinami lze toto postavení doložit. Zákonu o evidenci se daří propojit prvek prospěchu a prvek vlivu pod jednu souhrnnou definici skutečného majitele, kterým je osoba s koncovým vlivem či koncový příjemce. Rozlišení těchto dvou rovin skutečného vlastnictví přitom pramení již z IV. AML Směrnice, nejedná se tedy o novinku, nýbrž je tímto spojením napraveno již dřívější opomenutí zákonodárce.

Vymezení osoby s koncovým vlivem i koncového příjemce zákon opírá o formální znaky, které mohou usnadnit nejen zjištění těchto osob, ale také identifikaci skutečností zakládající jejich postavení a kalkulaci příslušných podílů na prospěchu nebo na hlasovacích právech. K tomuto je nutné zmínit, že zákon o evidenci specifikuje způsob výpočtu výše nepřímého podílu na možnosti těžit prospěch i na hlasovacích právech, přičemž tato pravidla výpočtu rovněž zohledňují rozdílnost odpovídajících forem skutečného vlastnictví. Úprava je doplněna důležitými nevyvratitelnými domněnkami, které řeší situace, které by mohly zůstat výše uvedenými pravidly neřešeny, a které staví najisto, v jakých situacích je skutečný majitel stanoven ze zákona bez dalšího.

Zápis může být učiněn svépomocí u příslušného soudu nebo nově, méně formálně a rychleji, u notářů, kteří již nejsou omezeni pravidlem, dle kterého mohli zapisovat osoby skutečných majitelů pouze na základě podkladového notářského zápisu. Je žádoucí, aby tato změna pravidel měla za následek odklon větší části zápisové agendy z rejstříkových soudů na notáře, kteří mají kapacitně větší možnosti agendu efektivně pokrýt. K tomuto přispěje do značné míry též automatický průpis, v důsledku kterého bude velká část relevantních údajů propřána do Evidence z již existujících rejstříků. Zákon o evidenci nově upravuje i postup vyřízení nesrovnalostí, které může řešit výlučně soud. Je v zájmu posuzovaných entit, aby nesrovnalosti byly vyřešeny co nejdříve, tedy předpokládám jejich součinnost, neboť s nesrovnalostmi zákon o evidenci pojí nepříjemné důsledky v podobě omezení výplaty podílu na prospěchu a omezení oprávnění rozhodovat a vykonávat hlasovací práva. S přihlédnutím k časové neomezenosti řízení o nesrovnalostech budou rozhodnutí učiněná v rozporu s těmito důsledky stižena pouze neplatností a nikoliv zdánlivostí, ke které by se přikláněla judikatura.

Po hmotněprávní i procesněprávní stránce zákon o evidenci vnáší do úpravy právní jistotu a sjednocující prvek. Třebaže formulaci definice skutečného majitele včetně vymezujícím ustanovením hodnotím jako úplné a srozumitelné, pro neprávnický neznalé domněnek ovládání mohou být hůře uchopitelná např. pravidla výpočtu výše nepřímého podílu na hlasovacích právech, která tuto znalost do určité míry předpokládají. Prostředky zvolené k dosažení zefektivnění procesu zápisu hodnotím velmi kladně, odbornost i kapacita notářů mají potenciál správu této oblasti významně vylepšit. Bude ovšem velice záležet na faktickém technickém provedení a aktivním přístupu a důslednosti jak evidujících osob, tak soudů a notářů.

Při zkoumání toho, zda úprava evidence skutečných majitelů ob stojí vůči ústavnímu pořádku v druhé části práce, jsem za použití tradičních metod testování ústavnosti posuzovala ta Listinou garantovaná práva, se kterými by mohla přijít do konfliktu. Tato práva byla analyzována v kategoriích ochrany soukromí, ochrany vlastnictví a ochrany politických práv.

Ve vztahu k ochraně soukromí je potenciálně problematický sběr údajů o fyzických osobách společně s jejich následné zveřejňování bez dalšího. Tuto spornou otázku jsem rozřešila komparativní analýzou úprav již fungujících rejstříků a řešeními zvolenými v jiných členských státech EU. Oprávněnost případných zásahů do ochrany soukromí v tomto smyslu lze dedukovat také ze související judikatury Ústavního soudu, se kterou je systém odstupňování ochrany údajů o skutečném majiteli v závislosti na jeho citlivosti podle zákona o evidenci zcela v souladu.

V rámci ochrany vlastnictví není právo vlastnit majetek úpravou zákonem o evidenci porušováno, jelikož právo nevnímá právnické osoby jako předmět vlastnického práva, nýbrž jako jeho subjekt. V obchodním rejstříku byly již v minulosti u vybraných společností dostupné údaje o velikostech podílů, tedy k jistému zveřejnění majetkových poměrů docházelo už dříve. Přestože právní řád obsahuje ustanovení, která ve spojitosti s evidencích skutečných majitelů, omezují výkon určitých činností, předpokládám, že tato budou z ústavního hlediska hodnocena jako legitimní kvalitativní podmínky pro výkon daných povolání, obdobně jako jiné obecné a zvláštní podmínky pro podnikání. Ani zde tedy nedošlo k neústavnímu zásahu do základního práva.

Ochrana politických práv zůstává úpravou evidence skutečných majitelů rovněž nedotčena. Úpravě se v této oblasti daří účinně vychytat slepá místa dosavadní úpravy zákona o střetu zájmů a staví najisto majetkové postavení osob, u kterých je žádoucí toto postavení znát za účelem kontroly nad oprávněným nakládáním s veřejnou mocí. Cíle, kterých zákon o evidenci v kombinaci se zákonem o střetu zájmů dosahují, slouží v této oblasti jako ochranné mantinely demokratické společnosti, a tedy nemohou být vyhodnocena jako neústavní.

Analýza v této části práce identifikovala oblasti, kde by úprava evidence skutečných majitelů mohla být ve střetu s ústavním pořádkem. Tyto střety však v žádném ze zkoumaných případů nebyly vyhodnoceny jako neoprávněné či nepřiměřené. Naopak bylo prokázáno, že úprava může dopomoci v upevnění jiných Listinou garantovaných práv, a že reaguje na řadu legislativních mezer jiných zákonů, vůči kterým zákon o evidenci plní svou zacelující a podpůrnou funkci.

Přezkum obchodních aspektů úpravy se soustředila na příbuzné úpravy vertikálních podnikatelských seskupení včetně úpravy tichého společníka, oblast zadávání veřejných zakázek a ochranu hospodářské soutěže.

Úpravu vertikálních podnikatelských seskupení podle zákona o obchodní korporaci tvůrci zákona o evidenci kvůli společnému tématu ovládnutí a vlivu vhodně propojili v překrývajících se sférách. V tomto kontextu nabízím k diskusi jako návrh *de lege ferenda* uvažovat ve světle znění původní IV. AML Směrnice rozšíření této úpravy i směrem k těm individuálním ovlivněním, jejichž následkem dojde k hodnotově významnějším transakcím či možnosti těžít nezanedbatelný prospěch z dílčí transakce. Ačkoliv toto řešení míří na formy ovlivnění, které se materiálně blíží ovládnutí, domnívám se, že by jejich stížení mohlo vést k přiblížení se naplnění účelu úpravy.

Oblast zadávání veřejných zakázek je další z těch, ve kterých lze demonstrovat podpůrnou roli zákona o evidenci, jelikož se z Evidence zjišťuje skutečný majitel u vybraného dodavatele. Zákon o evidenci zde zdařile vykryvá slepá místa úpravy střetu zájmů a úpravy zadávání veřejných zakázek s tím, že pomáhá eliminovat jakákoliv rizika, že by mohli veřejní funkcionáři rozhodovat ve střetu zájmů o veřejných zakázkách či se v tomto střetu zájmu o veřejné zakázky ucházet.

Další dílčí úvahu *de lege ferenda* navrhuji v oblasti ochrany hospodářské soutěže ve vztahu k procesu posouzení spojování soutěžitelů. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže si od účastníků spojení žádá, mimo jiné, také údaje týkající se vlastnictví a kontroly spojovaných soutěžitelů a dalších osob. Vzhledem k podobnosti prvků kontroly a prvků ovládnutí lze spatřuji možnost ulehčit od další dílčí části administrativní zátěže na straně Úřadu i na straně účastníků, jelikož se zde nabízí možnost získání relevantních údajů o kontrole z Evidence údajů o skutečném majiteli včetně informací o osobách a dokladech osvědčujících kontrolu. Tuto úvahu lze dále rozvést na oblast veřejné podpory ve vztahu k výjimkám *de minimis* či na spojování soutěžitelů na unijní dimenzi, jež by však dále vyžadovalo spolupráci a případné propojení evidencí členských států.

Ve světle výše uvedených argumentů a výsledků zkoumání hodnotím úpravu jako formulačně povedenou a potenciálně úspěšnou v dosahování cílů, pro které je určena, jelikož nástroje, kterými pro to disponuje, jsou zvoleny velmi zdařile. Nicméně stále je nutné zohlednit, že bude velmi záležet na technickém a funkčním provedení Evidence a na účasti všech zúčastněných subjektů, aby bylo možné zhodnotit její úspěšnost empiricky.

Seznam použitých zkratek

AML oblast	Boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení
AML zákon	Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
EU	Evropská unie
Evidence	Evidence skutečných majitelů
FAÚ	Finanční analytický úřad
FATF	Finanční akční výbor
I. AML Směrnice	Směrnice Rady č. 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz
II. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. 12. 2001, kterou se mění směrnice Rady 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní
III. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu
IV. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES
Listina	Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti

	ústavního pořádku České republiky, Listina základních práv a svobod
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OZ / občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
V. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/843 ze dne 30. 5. 2018 kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU
VI. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz
Zákon o daňovém poradenství	Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství
ZOE / zákon o evidenci	Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů
ZOHS / zákon o ochraně hospodářské soutěže	Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže)
ZOK / zákon o obchodních korporacích	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZSZ / zákon o střetu zájmů	Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů
ZVR / zákon o veřejných rejstřících	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
ZVVZ / zákon o veřejných zakázkách	Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
Živnostenský zákon	Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Monografie

DOES DE WILLEBOIS, Emile van der. *The puppet masters: how the corrupt use legal structures to hide stolen assets and what to do about it*. Washington, DC: World Bank, 2011. ISBN 978-0-8213-8894-5.

KOSTOHRYZ, Milan a MKULÁŠ, Jan. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. ISBN 978-80-87975-02-2.

MÜGGE, Daniel. *Europe and the governance of global finance*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-968396-3.

VONDRÁČEK, Ondřej. *Skuteční majitelé a vlastnické struktury právnických osob a svěřenských fondů: rozkrývání, evidence a dokládání*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-695-1.

Komentáře

DVOŘÁK, David, Tomáš MACHUREK, Petr NOVOTNÝ, Milan ŠEBESTA a kolektiv. *Zákon o zadávání veřejných zakázek: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-651-7. S. 728.

HAVEL, Bohumil, Ivana ŠTENGLOVÁ, Jan DĚDIČ, Miroslav JINDŘICH a kolektiv. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob*. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-285-4.

HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014) II*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

HUSSEINI, Faisal, Michal BARTOŇ, Marian KOKEŠ, Martin KOPA a kolektiv. *Listina základních práv a svobod*. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-812-2.

KUNŠTÁTOVÁ, Tatiana. *Živnostenský zákon. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-731-6.

SPÁČIL, Jiří a kolektiv. *Občanský zákoník III: Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

TVRDÝ, Jiří a Adriana VAVRUŠKOVÁ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-688-3.

Učebnice

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a Jan DĚDIČ. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-333-4.

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a kolektiv. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-991-8.

Odborné články

RONOVSKÁ, Kateřina. Evidence skutečných majitelů „v mlze“. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 4, s. 30-34.

SÁBLÍK, Michael. Evidence o skutečném majiteli a zápis notářem do této evidence. *Ad Notam*. 2017, č. 5, s. 5.

VERRET, John W. Terrorism Finance, Business Associations, and the „Incorporation Transparency Act“. *LSU Law Digital Commons: Law Reviews and Journals* [online]. Spojené státy americké: Louisiana Law Review, 2010 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol70/iss3/5/>.

Internetové zdroje

Obecné informace: Kdo je skutečný majitel? *Informační systém skutečných majitelů* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://issm.justice.cz/obecne-informace>.

Často kladené otázky: Co je evidence skutečných majitelů? *Evidence skutečných majitelů* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://esm.justice.cz/ias/issm/napoveda#smZmeny>.

2. Seznam použitých právních předpisů

České právní předpisy

Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrnge>.

Vyhláška č. 294/2016 Sb., kterou se stanoví podrobnosti odůvodnění návrhu na povolení spojení soutěžitelů a dokladů osvědčujících skutečnosti rozhodné pro spojení [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6mrzggqwa>.

Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, v platném znění [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyf6njsgywtema&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezf6njsgmwtcna>.

Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhe3f6mrxgmwtm>.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhe4v6mjggywtema>.

Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhe4v6mzshawtemy&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga2f6mrrguwtk>

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga3f6mjygiwtgna&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4f6mrvgmwtcoa>.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezff6obzfu3q>.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezvf6ojqfuzq>.

Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezv6mjtggqwa&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezv6mzqgqwtm>.

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6mjtggqwtm&groupIndex=0&rowIndex=0>.

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqge3f6mrzg4wtc>.

Zákon č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgiyf6njsg4wta>.

Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgiyv6mzx fuya>.

Zahraníční právní předpisy

Francie. Měnový a finanční zákoník. Code monétaire et financier: Article L561-46. Légifrance: Le service public de la diffusion du droit [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000041578272/.

Německo. Zákon o sledování výnosů pocházejících ze závažné trestné činnosti. *Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten: § 19*. Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/gwg_2017/_19.html.

Rakousko. Konsolidovaný federální zákon: Úplná právní úprava o— skutečného vlastníka, zákon o registraci. *Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Wirtschaftliche Eigentümer Registergesetz: § 10. Rechtsinformationssystem des Bundes (RIS)* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009980>

Právní předpisy EU

Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (Nařízení ES o spojování) [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0139>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32016R0679>.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 ze dne 23. října 2018 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005 [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1672&qid=1615490126137>.

Směrnice Rady č. 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A31991L0308>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/97/ES ze dne 4. 12. 2001, kterou se mění směrnice Rady 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0097>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0060&from=HR>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=ET>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/843 ze dne 30. 5. 2018 kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32018L1673>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1153 ze dne 20. června 2019 o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady 2000/642/SVV [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32019L1153>.

3. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 15/93. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-15-93>.

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-4-94>.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-50-04>.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3247/2009. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/703070C2FAEE6DA3C1257A4E006AD327?openDocument&Highlight=0.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1733/2010. [online]. [cit. 2021-03-10].
Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E479D840E92CCB35C1257C0E003D022E?openDocument&Highlight=0.

Nález Ústavního soudu ze dne 12. prosince 2017, sp. zn. Pl. ÚS 26/16. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/Pl._US_26_16_na_web_vcetne_vsech_disentu.pdf.

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3212/18. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Vedouci_OVVP/Agenda_de_Portavoz/2-3212-18.pdf.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3903/2017. [online]. [cit. 2021-03-04].
Dostupné

z: https://www.usoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/892D6B1C60665B0FC125845200183AAE?openDocument&Highlight=0.

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 38/17. [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-38-17>.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. listopadu 2003, sp. zn. I. ÚS 504/03. [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=I5-504-03>.

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 4/17. [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/Pl._US_4_17_na_web.pdf.

4. Další zdroje

A Beneficial Ownership Implementation Toolkit: The Secretariat of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Inter-American Development Bank. OECD [online]. 2019 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/transparency/documents/beneficial-ownership-toolkit.pdf>.

Basilejský výbor pro bankovní dohled. Prevence před trestným zneužitím bankovního systému za účelem praní špinavých peněz. *Bank for International Settlements* [online]. 1988 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbssc137.pdf>.

Council of Europe. Committee of Ministers. Recommendation No. R 80 (10) of the Committee of Ministers to Member States on Measures against the Transfer and the Safekeeping of Funds of Criminal Origin. [online]. 1980 [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/2/2019/04/R8010.pdf>.

Finanční akční výbor. The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering. *Financial Action Task Force* [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z <https://www.fatf->

[gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%201990.pdf](http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%201990.pdf)

Finanční akční výbor. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – The FATF Recommendations – Updated October 2020. *Financial Action Task Force* [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

Glossary: European currency unit (ECU). *European Commission* [online]. 2016 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_currency_unit_%28ECU%29#:~:text=The%20European%20currency%20unit%2C%20abbreviated,a%20ratio%20of%201%3A1.

Metodická příručka k aplikaci pojmu „jeden podnik“ z pohledu pravidel podpory de minimis. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: http://www.uohs.cz/download/Sekce_VP/VP_update/Metodicka_prirucka_jeden_podnik_rev-12_04_2017.pdf.

Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu: Zjišťování skutečného majitele povinnými osobami. Finanční analytický úřad [online]. Praha, 29. října 2013 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1495011685_cs_metodicky_pokyn_c_3_zjistovani_skutecneho_majitele.pdf.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Behind the Corporate Veil: Using Corporate Entities for Illicit Purposes. *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. Paříž: OECD publications, 2001 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/ca/43703185.pdf>.

Rada Evropy. Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime. *Council of Europe* [online]. 1990 [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007bd23>.

Usnesení Senátu k tisku 886/0: Sněmovní tisk 886/6, část č. 1/2 [online]. [cit. 2021-03-12].
Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=886&ct1=6>.

Vláda. Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů. [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=177825>.

Odpověď oddělení styku s veřejností, sekce státního tajemníka, Ministerstva spravedlnosti České republiky, ze dne 19. března 2021, č.j. MSP-278/2021-OSV-OSV, na žádost o informaci ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Abstrakt

Vybrané aspekty právní úpravy evidence skutečných majitelů

Diplomová práce analyzuje novou právní úpravu evidence skutečných majitelů. Účelem této práce je celostně zhodnotit, jaké jsou cíle této úpravy, a zdali má k dispozici nástroje, kterými má těchto cílů dosahovat, případně jaké má použití této úpravy implikace v souvisejících právních oblastech.

Úvodní část práce za účelem identifikace cílů a motivů pro přijetí úpravy vykládá stručný exkurs do historického vývoje úpravy a jsou zde představeny prameny na mezinárodní, evropské i tuzemské úrovni. Vzhledem k tomu, o jak mimořádně recentní téma se jedná, se první klíčová část práce věnuje hlubší analýze nové úpravy zákona o evidenci skutečných majitelů a to zejména samotného vymezení pojmu skutečného majitele, procesu jeho zjištění a zápisu. Tato kapitola vede diskusi nejen ve světle obecných cílů úpravy, ale také záměrů, které si zákonodárce vytyčil v procesu přijetí nové rámcové úpravy institutu.

Druhá část práce je věnována posouzení postavení úpravy skutečného majitele vůči ústavnímu pořádku a analýze potenciálních kolizí se základními právy a svobodami chráněnými Listinou základních práv a svobod. Kapitoly v této části pojednávají o případných zásazích do ochrany soukromí, ochrany vlastnictví a ochrany politických práv. Tyto zásahy jsou posléze řešeny a hodnoceny za použití standardních testů ústavnosti. Zřetel byl brán nejen na judikaturu Ústavního soudu, ale také na příbuznou legislativu a srovnatelné úpravy v jiných členských státech Evropské unie.

Třetí analytická část práce se zaměřuje na posouzení korelací mezi úpravou evidence skutečných majitelů a těch disciplín obchodního práva, na které může mít nová úprava zajímavé implikace. Diskutovanými jsou vertikální podnikatelská uskupení, tichá společnost, oblast zadávání veřejných zakázek a ochrana hospodářské soutěže. Zde práce nabízí také největší podíl úvah *de lege ferenda*.

Vzhledem k novosti úpravy očekávám, že praxe odhalí další případné nedostatky úpravy a diskuse nad dalším možným vývojem úpravy, i vzhledem k aktuálnosti tématu, rozhodně nekončí.

Abstract

Selected aspects of legal regulation of ultimate beneficial owners registration

This thesis analyses the legal framework of the ultimate beneficial owners registration. The aim of this thesis is to provide an overall evaluation of the main objectives of the regulation and whether it is equipped with appropriate instruments to fulfil these purposes. The core analysis further discusses possible implications of the use of the regulation in related legal areas.

The introductory part of the thesis provides a brief excursion into the historical development of the regulation and available law at the international, EU and domestic level in order to identify the goals and motives for the adoption of the regulation. Given how extremely recent the topic is, the first key part of the work involves a deeper analysis of the new regulation, with focus on the definition of the ultimate beneficial owner, their identification and registration. Discussion is led not only in light of the general objectives of the regulation, but also with regard to the specific aspirations set out by the legislators during the adoption of the thereof.

The second part of the thesis focuses on the analysis of the position of the regulation within the constitutional order and of its potential conflicts with fundamental rights and freedoms protected by the Charter of Fundamental Rights and Freedoms. The chapters in this section discuss possible violations of the right to privacy, ownership and political rights. These interventions are then addressed and evaluated using standard constitutionality tests. Consideration was given not only to the case law of the Constitutional Court, but also to domestic legislation and comparable legislation in other member states of the European Union.

The third analytical part of the thesis focuses on the assessment of correlations between the legal framework of ultimate beneficial owners registrations and those disciplines of commercial law, in the context of which the new regulation may have interesting implications. The topics discussed include vertical business clusters, silent society, public procurement and the protection of competition. These chapters also offer the largest portion of considerations *de lege ferenda*.

Given the novelty of the regulation, I expect that only experience will reveal other possible shortcomings of the regulation and the discussion on its further development, with regard also to the topicality of the topic, is nowhere close to end.

Název práce a klíčová slova

Název práce v českém jazyce

Vybrané aspekty právní úpravy evidence skutečných majitelů

Název práce v anglickém jazyce

Selected aspects of legal regulation of ultimate beneficial owners registration

Klíčová slova

Evidence skutečných majitelů, skutečný majitel, koncový příjemce, osoba s koncovým vlivem, ovládání, boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu

Key words

Ultimate beneficial owners registration, ultimate beneficial owner, final recipient of profits, person exercising decisive influence, control, anti-money laundering and countering the financing of terrorism